

59
DANMARKS STATISTIK

STATISTISKE MEDDELELSER

4. RÆKKE 59. BIND 1. HÆFTE

COMMUNICATIONS STATISTIQUES 4me SÉRIE TOME 59 1er LIVRAISON

TYENDE- OG DAGLEJERLØNNEN

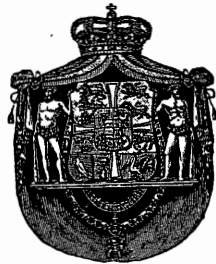
I LANDBRUGET 1918

MED ET TILLÆG OM LØNFORHOLD FOR
KVINDELIGT HUSGERNINGSTYENDE I BYERNE

SALAIRES DES OUVRIERS DOMESTIQUES OU
JOURNALIERS DE L'AGRICULTURE 1918
GAGES DES SERVANTES DANS LES VILLES

UDGIVET AF DET STATISTISKE DEPARTEMENT

PUBLIE PAR LE DÉPARTEMENT DE LA STATISTIQUE

KØBENHAVN

BIANCO LUNOS BOGTRYKKERI

1919

**Tidligere udgivne Publikationer vedrørende
Arbejdslønnen i Landbruget:**

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1897 (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 5. Bind, 8. Hæfte).

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1905 (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 20. Bind, 2. Hæfte).

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1910 (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 36. Bind, 3. Hæfte).

Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget 1915 (Statistiske Meddelelser, 4. Række, 51. Bind, 2. Hæfte).

Forord.

I Fortsættelse af Departementets tidligere Publikationer om Tyende- og Daglejrlønnen i Landbruget, jfr. foranstaaende Litteraturfortegnelse, meddeles i nærværende Hæfte Oplysninger om Landbrugsarbejdernes Lønningsforhold i Aaret 1918. De overordentlige Forhold, der har præget de 3 Aar, der er forløbne siden forrige Undersøgelse af denne Art foretoges (1915), har ogsaa i høj Grad præget Lønvilkaarene for Landbrugets Arbejdere; medens Oplysningerne om disse Lønforhold tidligere er blevet indsamlet med 5 Aars Mellemrum, har Departementet fundet det ønskeligt allerede nu at udarbejde en Statistik vedrørende dette Emne; Oplysningerne er iøvrigt tilvejebragte paa lignende Maade som ved de foregaaende Undersøgelser i 1905, 1910 og 1915, idet Departementet i August Maaned f. A. til samtlige landøkonomiske Foreninger samt Husmands- og Landarbejderforeninger udsendte Spørgeskemaer, indeholdende Rubrikker til Oplysning om den almindelige Løn for Tyende og Daglejere, for disse sidste atter delt efter, om de var faste eller midlertidige Arbejdere, og om de arbejdede paa egen eller Husbondens Kost; endvidere indeholdt Skemaet Rubrikker til Oplysning om den almindelige daglige Arbejdstid m. m. Til Supplering af disse to Rækker af skønsmæssige Oplysninger udsendte Departementet endelig gennem Landboforeningerne, ogsaa ligesom i 1905, 1910 og 1915, Skemaer til en stor Mængde Landbrugere inden for de paagældende Foreningers Medlemskreds. Disse sidste Skemaer indeholdt Spørgsmaal om den Arbejdsløn, der i det sidste Landbrugsaar faktisk var udbetalt til hver enkelt Arbejder — Tyende saavel som Daglejere — hos de paagældende Landbrugere. Med Hensyn til det nærmere Ind-

hold af begge de benyttede Spørgeskemaer henvises til Siderne 69—70, hvor Skemaerne findes gengivne.

Besvarelser indkom til Departementet fra 86 af Landets 122 Landboforeninger, fra 821 af Landets 953 Husmandsforeninger, fra 287 Landarbejderforeninger samt fra ca. 1 074 enkelte Landbrugere. Gennem de sidstnævnte Skemaer har man faaet Individualoplysninger om udbetalt Arbejds løn m. v. for i alt 7 000 Landbrugsarbejdere, nemlig 3 300 mandlige og 1 700 kvindelige Tyende samt 1 700 mandlige og 300 kvindelige Daglejere.

Flertallet af Landboforeningerne og Husmandsforeningerne har kun indsendt eet Skeema hver; enkelte har dog givet flere Rækker af Oplysninger. De i Tabellerne anførte Lønsatser for de enkelte Amter, bortset fra Individualoplysningerne fra de enkelte Landbrugere, udfundne ved en simpel Gennemsnitsberegning, altsaa uden at man har tillagt de enkelte Landbo- eller Husmands- og Landarbejderforeninger større eller mindre Vægt i Forhold til deres Medlemstal eller til det Landomraade, de omfatter. Ved Gennemsnitsberegningen af Lønsatserne for de større Landsdele har man derimod fulgt den Fremgangsmaade at tillægge de enkelte Amter forskellig Vægt i Forhold til Antallet af Opgivelser fra hvert enkelt Amt.

Medens der saaledes for det i Landbruget beskæftigede Tyende foreligger ret omfattende statistiske Oplysninger om Lønforholdene, er det hidtil kun i ringe Grad lykkedes at komme ud over de Vanskeligheder, der er forbunden med Tilvejebringelsen af Materialet til en Statistik over den Løn, der betales Tyendet i Byerne og særlig Tyende ved Husgerning. For Aarene 1911—14 foreligger der Oplysninger, som er indsamlet dels ved Forespørgsel hos Kæmnerkontorerne i forskellige Provinsbyer og hos en Del københavnske Embedsfamilier dels paa Grundlag af de københavnske Fæstekontorers Protokoller. Disse Oplysninger vedrører imidlertid kun den Del af Tyendet, der har søgt Plads gennem Fæstekontorerne, og kan næppe betragtes som typiske for den Løn, der virkelig er bleven betalt.

Da Departementet i Forbindelse med Indsamlingen af Materialet til nærværende Undersøgelse af Lønforholdene for Landbrugets Erhvervstyende tillige modtog Oplysninger om Husgerningstyendets

Lønvilkaar paa Landet, besluttede man samtidig at søge Tyendets Lønforhold i Byerne belyst.

I Overensstemmelse med den Form, hvorunder Oplysningerne for Landbrugstyendets Vedkommende er indsamlet, blev der i Oktober Maaned f. A. udsendt Spørgeskemaer til omtrent 2 500 Familier med Tyende i København og til omtrent 2 000 i Provinsbyerne, og samtidig blev der sendt et andet Spørgeskema til Tyendet selv i de samme Familier. Adresserne paa disse Familier fik man for København, Frederiksberg og nogle større Provinsbyer opgivet af Politiet, hvorefter Skemaerne udsendtes af Departementet; i de fleste Provinsbyer paatog de lokale Prisreguleringskommissioner sig velvilligst at uddele Skemaerne. Undersøgelsen omfatter ikke Tyende i Hoteller, Sygehuse o. lign. Steder; i besvaret Stand indkom til Departementet ca. 3 550 Husbond-Skemaer og ca. 3 450 Tyende-Skemaer, hvoraf henholdsvis 2 000 og 1 850 fra Hovedstaden. De benyttede Spørgformularer findes aftrykt Side 71.

Endelig er i Tilknytning til denne Statistik meddelt nogle af Resultaterne af en tilsvarende Undersøgelse, der kun vedrører Lønvilkaarene blandt Medlemmerne af Husassistenternes Forbund. Efter Forhandling med Departementet udsendte denne Forening særlige Spørgformularer til sine Medlemmer, og Bearbejdelsen er efter den derom trufne Aftale foretaget af Departementet.

Foreløbige Meddelelser om de i nærværende Hæfte indeholdte Resultater har tidligere været offentliggjorte i Statistiske Efterretninger (10. Aarg. 1918, Nr. 21 og 22) samt Statistisk Aarbog 1918 (Tabellerne 110—112).

Det statistiske Departement i Maj 1919.

ADOLPH JENSEN.

Hans Cl. Nybølle.
Fm.

Indhold.

	Side
I. Tyendelønnen	7
II. Daglejrlønnen:	
1. Almindelige Bemærkninger	27
2. Mandlige Arbejderes Lønforhold.....	30
3. Kvindelige Arbejderes Lønforhold.....	40
4. Akkordarbejde i Landbruget.....	45
III. Arbejdstiden	46
Tillæg: Lønforhold for kvindeligt Husgerningstyende i Byerne	51
<hr/>	
Résumé en français	67
De benyttede Spørgeskemaer.....	69

I. Tyendelønnen.

Tabel I (Side 9—11) giver en Oversigt over de for Tyendelønnen i de enkelte Amters og Låndsdele beregnede Gennemsnit, saavel efter Opgivelserne fra Landboforeningerne som fra Husmands- og Landarbejderforeningerne. Som det vil ses af Tabellen, er Forskellen mellem de opgivne Lønsatser fra Landboforeningerne og fra Husmands- og Landarbejderforeningerne i Almindelighed ikke af væsentlig Betydning. Saaledes er for hele Landet Gennemsnitslønnen for en Tjenestekarl (indbefattet Værdien af Kosten), naar Beregningen foretages paa Grundlag af Landboforeningernes Opgivelser 1 344 Kr., efter Husmandsforeningernes 1 264 Kr. og efter Landarbejderforeningernes 1 235 Kr.; for et kvindeligt Tyende er de tilsvarende Tal henholdsvis 931, 865 og 854 Kr. Det viser sig i det hele taget, at Lønsatserne som Regel er lidt højere efter Landboforeningernes end efter Husmandsforeningernes Opgivelser, ligesom disse ogsaa gennemgaaende er noget højere end Landarbejderforeningernes; i mange Tilfælde forsvinder Forskellen helt, ja undertiden har Husmands- og Landarbejderforeningerne endog opgivet højere Lønsatser end Landboforeningerne (hvilket for visse Amters Vedkommende giver sig Udslag i Amtsgennemsnittene, se Tabellen). Alt i alt maa det derfor siges, at der er god Overensstemmelse mellem de to Rækker af Opgivelser, en Overensstemmelse, der tyder paa, at de opgivne Tal er nogenlunde nøjagtige Udtryk for de virkelige Gennemsnits-Lønninger.

Opløses Lønningerne i de enkelte Bestanddele faas følgende Resultat:

	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens Værdi	Samlet Værdi af Løn og Kost
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Mandligt Tyende:					
Efter Landboforeningernes Opgivelser..	456	216	672	672	1 344
Efter Husmandsforen. — ..	431	212	643	621	1 264
Efter Landarbejderforen. — ..	411	200	611	624	1 235
Kvindeligt Tyende:					
Efter Landboforen. Opgivelser	212	146	358	573	931
Efter Husmandsforen. —	207	143	350	515	865
Efter Landarbejderforen. —	185	136	321	533	854

Det hele Arbejdsvederlag (Løn og Kost) for en Tjenestekarl paa Landet beløber sig altsaa til omkring 1 300 Kr., for en Tjenestepige til omkring 900 Kr.

Sommerlønnen er baade for Karle og Piger adskilligt højere end Vinterlønnen; for Tjenestekarle er Sommerlønnen endog over dobbelt saa høj som Vinterlønnen. For Tjenestepigernes Vedkommende er Forskellen mindre, ca. 60 Kr., idet Sommerlønnen er ca. 200 Kr. og Vinterlønnen ca. 140 Kr.

En meget væsentlig Bestanddel af Tyendets Arbejdsvederlag er Kosten. Paa de udsendte Spørgeskemaer fandtes en Rubrik til Oplysninger om Kostens gennemsnitlige Værdi pr. Dag (jfr. Tabel I), og paa Grundlag af disse Oplysninger har man beregnet Værdien af Kosten for et Aar ved at multiplicere de beregnede Gennemsnitstal med 365. Som det vil ses af Tabel I, jfr. ovenstaaende Uddrag, er Værdien af Kosten for en Tjenestekarl i Gennemsnit for hele Landet anslaaet til 175 Øre pr. Dag eller ca. 640 Kr. om Aaret, for en Tjenestepige til ca. 150 Øre pr. Dag eller omkring 550 Kr. om Aaret. Penge-lønnen for det mandlige Tyende udgør omtrent samme Beløb om Aaret som Værdien af Kosten; for det kvindelige Tyende er derimod Kosten Hovedbestanddelen af Arbejdsvederlaget (jfr. iøvrigt herom Side 14).

De ovenanførte Tal for Tyendelønnen angiver Gennemsnittene for hele Landet. I det følgende skal meddeles nogle Data til Belysning af Lønnens Størrelse i Landets enkelte Dele.

For Tjenestekarlenes Vedkommende udgjorde Penge-lønnen:

Tabel 1. Tyendelønnen i Landbruget i 1918.

1918	Efter Opgivelser fra Landboforeninger											
	Mandligt Tyende						Kvindeligt Tyende					
	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarløn	Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarløn
Amter og Landsdele	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Københavns Amt.....	450	150	600	2,00	730	1 330	163	150	313	1,68	613	926
Frøderiksborg —	475	188	663	2,13	777	1 440	220	170	390	2,00	730	1 120
Holbæk —	388	188	576	2,38	869	1 445	150	150	300	1,93	704	1 004
Sorø —	426	196	622	1,91	697	1 319	174	160	334	1,65	602	936
Præstø —	450	194	644	1,84	599	1 243	198	151	349	1,63	595	944
Sjælland.....	442	189	631	2,03	741	1 372	187	157	344	1,73	631	975
Bornholm.....	425	225	650	2,00	730	1 380	188	150	338	1,50	548	886
Lolland-Falster...	425	229	654	1,58	577	1 231	182	157	339	1,38	504	843
Svendborg Amt.....	350	229	579	1,57	573	1 152	208	146	354	1,34	489	843
Odense —	389	225	614	1,71	624	1 238	195	170	365	1,55	566	931
Fyn...	371	227	598	1,64	599	1 197	201	159	360	1,47	537	897
Øerne...	418	207	625	1,80	657	1 282	190	157	347	1,59	580	927
Vejle Amt.....	450	200	650	1,98	723	1 373	185	119	304	1,65	602	906
Aarhus —	443	202	645	1,91	697	1 342	214	125	339	1,58	577	916
Randers —	431	194	625	1,88	504	1 129	209	141	350	1,25	456	806
Det sydøstl. Jylland ..	443	200	643	1,83	668	1 311	205	127	332	1,54	562	894
Aalborg Amt.....	500	263	763	1,81	661	1 424	256	138	394	1,75	639	1 033
Hjørring —	400	225	625	1,86	679	1 304	215	135	350	1,63	595	945
Thisted —	500	210	710	1,88	686	1 396	208	146	354	1,48	540	894
Det nordl. Jylland	488	225	713	1,86	679	1 392	221	143	364	1,56	569	933
Viborg Amt.....	450	217	667	2,00	730	1 397	220	131	351	1,68	613	964
Ringkøbing —	554	253	807	1,88	686	1 493	256	140	396	1,50	548	944
Ribe —	497	229	726	1,96	715	1 441	271	158	429	1,68	613	1 042
Det sydvestl. Jylland ...	515	238	753	1,94	708	1 461	251	142	393	1,57	573	966
Jylland...	484	222	706	1,88	686	1 392	228	140	368	1,56	569	937
Hele Landet...	456	216	672	1,84	672	1 344	212	146	358	1,57	573	931

Tabel 1 (fortsat). Tyendelønnen

1918		Efter Opgivelser fra Husmandsforeninger								
		Mændligt Tyende						Kvindeligt		
		Sommerløn	Vinterløn	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarsløn	Sommerløn	Vinterløn	I alt
Amt og Landsdele		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Københavns Amt.....		463	181	644	1,76	642	1 286	187	149	336
Frederiksborg —		439	201	640	1,77	646	1 286	212	165	377
Holbæk —		426	182	608	1,60	584	1 192	187	141	328
Sorø —		452	181	633	1,64	599	1 232	186	137	323
Præstø —		414	173	587	1,52	555	1 142	182	140	322
Sjælland..		436	183	619	1,64	599	1 218	191	146	337
Bornholm...		380	208	588	1,71	624	1 212	190	146	336
Lolland-Falster...		401	221	622	1,54	562	1 184	196	146	342
Svendborg Amt.....		371	234	605	1,46	533	1 138	184	149	333
Odense —		385	235	620	1,53	558	1 178	189	153	342
Fyn...		380	235	615	1,50	548	1 163	187	152	339
Øerne...		415	202	617	1,60	584	1 201	190	147	337
Vejle Amt.....		415	214	629	1,75	639	1 268	191	131	322
Aarhus —		441	185	626	1,64	599	1 225	217	134	351
Randers —		470	212	682	1,58	577	1 259	219	128	347
Det sydøstl. Jylland...		436	200	636	1,67	610	1 246	208	132	340
Aalborg Amt.....		465	234	699	1,84	672	1 371	224	141	365
Hjørring —		424	202	626	1,76	642	1 268	216	132	348
Thisted —		479	243	722	1,77	646	1 368	186	138	324
Det nordlige Jylland...		454	225	679	1,80	657	1 336	212	137	349
Viborg Amt.....		474	225	699	1,74	635	1 334	231	136	367
Ringkøbing —		519	244	763	1,97	719	1 482	246	152	398
Ribe —		472	217	689	1,88	686	1 375	248	144	392
Det sydvestl. Jylland...		490	229	719	1,87	683	1 402	242	145	387
Jylland...		444	220	664	1,79	653	1 317	222	138	360
Hele Landet...		431	212	643	1,70	621	1 264	207	143	350

i Landbruget i 1918.

Tyende			Efter Opgivelser fra Landarbejderforeninger											
			Mandligt Tyende						Kvindeligt Tyende					
Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarslon	Sommerlon	Vinterlon	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarslon	Sommerlon	Vinterlon	I alt	Kostens anslaaede Værdi pr. Dag	Kostens Værdi i et Aar	Samlet Aarslon
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1,50	548	884	474	170	644	1,84	672	1316	181	150	331	1,58	577	908
1,49	544	921	457	184	641	1,91	697	1338	195	151	346	1,62	591	937
1,34	489	817	417	173	590	1,84	672	1262	179	132	311	1,58	577	888
1,32	482	805	428	164	592	1,74	635	1227	180	147	327	1,46	533	860
1,24	453	775	409	179	588	1,68	613	1201	183	139	322	1,48	522	844
1,36	496	833	437	174	611	1,79	653	1264	183	144	327	1,52	555	882
1,39	507	843	334	197	531	1,84	672	1203	192	146	338	1,50	548	886
1,25	456	798	386	231	617	1,87	610	1227	173	141	314	1,46	533	847
1,22	445	778	352	200	552	1,46	533	1085	172	138	310	1,20	475	785
1,29	471	813	380	235	615	1,64	599	1214	176	133	309	1,38	504	813
1,27	464	803	364	216	580	1,54	562	1142	174	136	310	1,33	485	795
1,32	482	819	401	196	597	1,89	617	1214	179	141	320	1,45	529	849
1,43	522	844	388	193	581	1,81	661	1242	181	120	301	1,50	548	849
1,35	493	844	418	181	599	1,71	624	1223	200	127	327	1,42	518	845
1,29	471	818	443	225	668	1,60	584	1252	199	122	321	1,43	522	843
1,37	500	840	415	205	620	1,71	624	1244	192	122	314	1,46	533	847
1,71	624	989	408	200	608	1,90	694	1302	203	127	330	1,64	599	929
1,54	562	910	420	198	618	1,57	573	1191	207	118	325	1,39	507	832
1,39	507	831	500	233	733	1,83	668	1401	198	154	352	1,25	456	808
1,58	577	926	426	204	630	1,73	631	1261	204	122	326	1,47	537	863
1,44	526	893	495	263	758	1,84	672	1430	244	171	415	1,60	584	999
1,54	562	960	483	208	691	1,83	668	1359	225	100	325	1,50	548	873
1,46	533	925	417	167	584	1,58	577	1161	208	158	366	1,12	409	775
1,49	544	931	479	237	716	1,79	653	1369	235	159	394	1,49	544	828
1,48	540	900	429	210	639	1,73	631	1270	198	128	326	1,46	533	859
1,41	515	865	411	200	611	1,71	624	1235	185	136	321	1,46	533	854

		Øerne			Jylland		
		Sommerløn	Vinterløn	I alt	Sommerløn	Vinterløn	I alt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen.	Opgivelser..	418	207	625	484	222	706
Efter Husmandsforen.	— ..	415	202	617	444	220	664
Efter Landarbejderforen.	-- ..	401	196	597	429	210	639

Det vil ses, at Aarslønnen i Gennemsnit er godt 50 Kr. højere i Jylland end paa Øerne, hvad der stemmer med tidligere Erfaringer; Forskellen falder saa godt som udelukkende paa Sommerlønnen.

For det kvindelige Tyende var Lønnen:

		Øerne			Jylland		
		Sommerløn	Vinterløn	I alt	Sommerløn	Vinterløn	I alt
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen.	Opgivelser..	190	157	347	228	140	368
Efter Husmandsforen.	— ..	190	147	337	222	138	360
Efter Landarbejderforen.	— ..	179	141	320	198	128	326

Her er ligeledes en omend mindre Forskel mellem Øerne og Jylland, hvilken dog væsentlig stammer fra, at der i Jylland er større Forskel mellem Sommer- og Vinterløn end paa Øerne.

Undersøger man Tyendelønnens Størrelse Amt for Amt, finder man naturligvis ret store Forskelligheder. Den gennemsnitlige Pengeløn er for Karle saaledes under 600 Kr. om Aaret i Holbæk og Svendborg Amter, imellem 600 og 650 Kr. i de øvrige af Øernes Amter, med Undtagelse af Frederiksborg Amt samt i Vejle, Aarhus og Hjørring Amter. Mellem 650 og 700 Kr. er den i Frederiksborg, Randers og Ribe Amter, og over 700 Kr. om Aaret er Pengelønnen endelig i Aalborg, Thisted, Viborg og Ringkøbing Amter. Pigelønnen udviser ikke saa store Forskelligheder fra Egn til Egn; Gennemsnitslønnen er mindst i Vejle (308 Kr.), Holbæk (310 Kr.) og Københavns (324 Kr.) Amter. Mellem 325 og 350 Kr. ligger den gennemsnitlige aarlige Pengeløn i de øvrige af Øernes Amter, Frederiksborg Amt dog atter undtaget, samt i Vejle, Aarhus, Randers og Hjørring Amter, over 350 Kr. er den i Frederiksborg Amt og de resterende jyske Amter. I de meget grove Træk følges baade Karle- og Pige-

lønnen ad, idet begge i Frederiksborg, Aalborg, Thisted, Viborg, Ringkøbing og Ribe Amter er højere end i noget andet af Landets øvrige Amter.

Kostens Værdi pr. Dag er for det mandlige Tyende anslaaet til ca. 175 Øre, for det kvindelige Tyende til godt en Sned Øre mindre pr. Dag. Det vil iøvrigt af Tabel 1 ses, at Opgivelserne fra de forskellige Egne af Landet kan variere ret betydeligt.

Til Sammenligning mellem Landbrugstyendets Løn i 1918 og i tidligere Tid foreligger der ret omfattende Data. For Aarene 1905, 1910 og 1915 findes der — som foran nævnt — Oplysninger, som paa samme Maade som i nærværende Undersøgelse er tilvejebragte ved Henvendelser til Landboforeningerne og Husmandsforeningerne. I nedenstaaende Oversigt, hvor Lønsatserne er beregnede ved at tage Gennemsnittene af Landboforeningernes og Husmandsforeningernes samt for 1918 Landarbejderforeningernes Opgivelser, meddeles de vigtigste Resultater af de 4 sidste Opgørelser.

Tyendelønnen i Landbruget 1905, 1910, 1915 og 1918

		Mandligt Tyende			Kvindeligt Tyende		
		Sommer- løn Kr.	Vinter- løn Kr.	I alt Kr.	Sommer- løn Kr.	Vinter- løn Kr.	I alt Kr.
Øerne	1905	166	97	263	97	80	177
	1910	216	128	344	120	102	222
	1915	264	157	421	141	121	262
	1918	413	203	616	187	151	338
Jylland	1905	203	92	295	106	62	168
	1910	257	123	380	135	83	218
	1915	304	154	458	164	102	266
	1918	460	219	679	219	136	355
Hele Landet	1905	184	95	279	102	71	173
	1910	239	125	364	129	91	220
	1915	285	156	441	153	111	264
	1918	438	211	649	204	142	346

Siden 1915 er Lønnens aarlige Beløb¹⁾ for Karle steget fra 441 til 649 Kr., altsaa med 208 Kr. eller ca. 47 pCt.; for Pigerne er Lønnen

¹⁾ Ved Lønnens aarlige Beløb forstås her (som i Tabel 1) Summen af Sommer- og Vinterløn.

steget fra 264 til 346 Kr., hvilket udgør godt 30 pCt. Lønstigningen har været forholdsvis omtrent den samme paa Øerne som i Jylland, dog lidt stærkere det sidste Sted. Derimod er i Modsætning til, hvad der fandt Sted fra 1910 til 1915, Sommerlønnen baade for det mandlige og det kvindelige Tyende steget betydelig stærkere end Vinterlønnen, nemlig for hele Landet under eet henholdsvis 54 og 34 pCt. I Løbet af de 3 Aar fra 1915 til 1918 er Tyendelønnens Stigning langt stærkere end den Stigning, der fandt Sted i Løbet af de 5 Aar fra 1910 til 1915, da Stigningen for begge Køn androg ca. 20 pCt.; og ved denne Beregning er der endda kun regnet med den rene Pengeløn, og Værdien af Kosten ladet ude af Betragtning.

Imidlertid bestaar en stor Del af Tyendets Løn jo tillige i Ydelsen af Kost, Logis og i Almindelighed Vask m. m. Vil man bedømme Sagen ud fra Synspunktet: Tyendearbejdets Kostbarhed for Arbejdsgiveren, maa ogsaa disse Udgifter tages i Betragtning; det eneste, der her kan være Tale om blot nogenlunde at bedømme Værdien af, men ogsaa uden Sammenligning den væsentligste Del, er Kosten. Om den paa Grundlag af de indsamlede Oplysninger beregnede Værdi af Kostforplejningen gives Oplysning for nogle Aar i herstaaende Oversigt.

Kostens beregnede Værdi pr. Aar i 1905, 1910, 1915 og 1918.

	Mandligt Tyende			Kvindeligt Tyende		
	Øerne	Jylland	Hele Landet	Øerne	Jylland	Hele Landet
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1905.....	226	233	230	193	201	197
1910.....	265	264	263	232	228	229
1915.....	350	359	354	306	303	305
1918.....	628	664	647	542	553	548

Den ganske ualmindelige Prisstigning paa Fødevarer, som fandt Sted netop i Aarene fra 1915 til 1918, giver sig naturligvis her meget tydeligt Udslag, derved at Kostudgiften baade paa Øerne og i Jylland og baade for det mandlige og kvindelige Tyende i Løbet af disse 3 Aar er steget til henimod det dobbelte af, hvad den var ved Periodens Begyndelse, og allerede paa dette Tidspunkt var Kostudgiften begyndt at stige stærkere end den egentlige Pengeløn. Rundt regnet

udgjorde Kostens Værdi tidligere ca. Halvdelen af Lønnen. Den procentiske S sammensætning af Tyendelønnen for de Aar, for hvilke der foreligger Oplysning om Kostens Værdi, fremgaar af følgende Tal:

Tyendelønnens procentiske S sammensætning af Pengeløn og Kost.

	Mandligt Tyende			Kvindeligt Tyende		
	Pengeløn pCt.	Kost pCt.	I alt pCt.	Pengeløn pCt.	Kost pCt.	I alt pCt.
1897.....	51,3	48,7	100,0	41,5	58,5	100,0
1905.....	54,8	45,2	100,0	46,8	53,2	100,0
1910.....	58,1	41,9	100,0	49,0	51,0	100,0
1915.....	55,5	44,5	100,0	46,7	53,3	100,0
1918.....	50,1	49,9	100,0	38,7	61,3	100,0

Bevægelsen fra Aar til Aar er for Kårle og Piger ganske overensstemmende; fra 1897 til 1910 steg Pengelønnen stærkere end Kostværdien; siden da er Bevægelsen gaaet i modsat Retning og er i Løbet af de 3 sidste Aar navnlig for det kvindelige Tyendes Vedkommende blevet udpræget, hvad der naturligvis hænger sammen med som anført ovenfor, at den rene Pengeløn for det kvindelige Tyendes Vedkommende ikke er steget i samme Grad som Karlelønnen.

Tyendets hele Arbejdsvederlag har herefter paa de ovenfor nævnte Tidspunkter, for hvilke der foruden om Pengelønnen foreligger Oplysning om Kostværdien, altsaa udgjort følgende Beløb, hvor Lønsatserne ligesom i de øvrige foranstaaende Oversigter er beregnet ved at tage Gennemsnittene af Landboforeningernes og Husmandsforeningernes samt for 1918 Landarbejderforeningernes Øpgivelser.

	Mandligt Tyende			Kvindeligt Tyende		
	Øerne Kr.	Jylland Kr.	Hele Landet Kr.	Øerne Kr.	Jylland Kr.	Hele Landet Kr.
1905.....	489	528	509	370	369	370
1910.....	609	644	627	454	446	449
1915.....	771	817	795	568	569	569
1918.....	1 244	1 343	1 296	880	908	894

I Løbet af de 3 Aar fra 1915 til 1918 er Arbejdsgivernes hele Aarsudgift ved at holde en Karl steget gennemsnitlig 63 pCt., fra 795 til 1 296 Kr., mod ca. 28 pCt. i de 5 Aar fra 1910 til 1915, og det

hele Vederlag til et kvindeligt Tyende steget med ca. 57 pCt. fra 569 Kr. om Aaret i 1915 til 894 Kr. i 1918 mod ca. 26 pCt. i det foregaaende Femaar.

For Aarene 1872, 1892 og 1897 foreligger der Oplysninger, der er tilvejebragte paa lignende Maade som i 1905, 1910, 1915 og 1918¹⁾. Nedenfor meddeles for hele Landet under eet den gennemsnitlige aarlige Pengeløn for Karle og Piger paa de paagældende Tidspunkter. For 1905, 1910, 1915 og 1918 er det for Ensartethedens Skyld de paa Grundlag af Landboforeningernes Opgivelser beregnede Gennemsnits-tal, der meddeles i Oversigten.

	Mandligt Tyende	Kvindeligt Tyende
1872	126 Kr.	69 Kr.
1892	199 -	126 -
1897	229 -	144 -
1905	281 -	180 -
1910	376 -	225 -
1915	448 -	264 -
1918	672 -	358 -

Foruden de i det foregaaende anførte Oplysninger om Gennemsnits-lønnen indhentes der — som foran nævnt — fra et ret betydeligt Antal (1074) enkelte Landbrugere Oplysninger om den Løn, der faktisk var udbetalt hver enkelt Arbejder i Landbrugsaaaret 1917—18. I alt modtoges Individualoplysninger om den til ca. 3 350 mandlige og godt 1 700 kvindelige Tjenestefolk udbetalte Løn. I Tabel 2 (Side 18—19) er anført de paa Grundlag af disse Oplysninger beregnede Gennemsnitsløn-ninger for de væsentligste Klasser af Landbrugstyende, og til Sammen-ligning de tilsvarende Tal for 1915, 1910, 1905 og 1897; desuden er her-til føjet Angivelse af det hele Antal Tyende, hvorom Oplysninger haves.

Tabellen, i hvilken Tyendegrupperne er ordnede efter den gen-nemsnitlige Aarslønns Størrelse i 1918, viser en ganske god Overensstem-melse med de af de skønmæssige Oplysninger uddragne Resultater, der er omtalt i det foregaaende. Aarslønnen bevæger sig i Følge Tabel

¹⁾ Oplysninger om Arbejdernes økonomiske Vilkaar i Kongeriget Danmark i Aaret 1872. Udgivet af Indenrigsministeriet. Kbhvn. 1874. — M. Koe-føed: Arbejdslønnen paa Landet i Danmark (Tidsskrift for Landøkonomi, 1893). Se endvidere de foran nævnte officielle Publikationer: Statistiske Meddelelser, 4. Række, 5. Bind, 8. Hæfte, 20. Bind, 2. Hæfte, 36. Bind, 3. Hæfte og 51. Bind, 2. Hæfte.

2 efter Tyendets Stilling mellem Grænserne 371 Kr. og 743 Kr. for Mændenes Vedkommende; for disse fandt man ovenfor en gennemsnitlig Aarsløn paa 649 Kr. For Kvindernes Vedkommende svinger Aarslønnen mellem 159 Kr. og 446 Kr., overfor en paa Grundlag af de skønsmæssige Oplysninger beregnet Gennemsnitsløn af 346 Kr.

Derimod synes ved Sammenligning af Lønforholdene paa Øerne og i Jylland i Modsætning til, hvad der ovenfor blev udledet af de skønsmæssige Oplysninger, den samlede Aarsløn at være i hvert Fald ikke meget forskellig og snarere større paa Øerne end i Jylland. Imidlertid maa det erindres, at de paa Grundlag af de faktisk udbetalte Lønninger beregnede Gennemsnitstal paavirkes af Lønforholdene i en Række af mere specielle Tyendeklasser (Fodermestre, Staldkarle, Husbestyrerinder, Barnepiger o. s. v.), til hvilke det ikke kan antages, at der tages Hensyn ved en almindelig skønsmæssig Lønopgivelse. Hertil kommer yderligere, at de af Individualoplysningerne beregnede Gennemsnitslønninger, der stammer fra Landboforeningernes Medlemmers Regnskaber, snarere bør sammenholdes med de af Landboforeningernes skønsmæssige Opgivelser beregnede Tal end med de af samtlige skønsmæssige Opgivelser beregnede; og gør man det, bliver Forskellene endnu større; derimod finder man god Overensstemmelse, naar man for Individualoplysningernes Vedkommende indskrænker sig til at tage saadanne Klasser af Tyende, som i Tabel 2 er betegnet ved Avlskarle, Forkarle og Forvaltere, d. v. s. de Klasser af Landbrugstyendet, som i særlig Grad maa siges at fyldestgøre de Fordringer til en fuldstændig faglig Uddannelse, der særlig i større Bedrifter er Anledning til at stille til Erhvervstyendet.

Hvad derimod Tyendelønnens Stigning i Tiden fra 1915 til 1918 angaar, bekræfter Tabel 2 de ovenfor paa Grundlag af de skønsmæssige Oplysninger fundne Resultater; saavel for de mere betydende Grupper som ogsaa for samtlige Tyende, hvorom Oplysning haves, andrager Aarslønnens Stigning 1915—1918 for mandligt Tyende henimod 50 pCt. og for kvindeligt henimod 30 pCt.; ligeledes synes Stigningen at have været forholdsvis, om end kun lidt, større i Jylland end paa Øerne, og Sommerlønnen at være steget stærkere end Vinterlønnen.

Tabel 2. Lønninger for forskellige

	Øerne					Jyl-	
	1918			1915		19	
	Antal Tjenestefolk hvorom Oplysning gives	Sommerløn Kr.	Vinterløn Kr.	I alt Aarsløn Kr.	Aarsløn Kr.	Antal Tjenestefolk hvorom Oplysning gives	Sommerløn Kr.
1. Avlskarle	9	403	320	723	454	4	488
2. Forvaltere	45	393	322	715	549	21	417
3. Forkarle	153	423	256	679	468	244	471
4. Fodermestre	163	372	300	672	509	113	362
5. Malkeføgere	7	396	232	628	458	9	391
6. Staldkarle	60	366	258	624	444	86	380
7. Kuske	23	334	251	585	416	4	350
8. Tjenestekarle	843	313	181	494	341	1 085	316
9. Landvæsenselever	221	245	167	412	290	65	255
10. Røgere	35	283	189	472	388	134	193
Mandligt Tyende ialt ...	1559	325	210	535	383	1 765	331
1. Husjomfru	32	232	218	450	378	12	223
2. Husbestyrerinder	16	227	216	443	314	44	212
3. Mejeripiger	15	205	183	388	318	1	200
4. Malkepiger	122	194	157	351	277	137	192
5. Kokkepiger	57	175	166	341	260	72	180
6. Bryggeripiger	4	163	163	326	255	7	200
7. Alm. Tjenestepiger	335	152	135	287	228	578	179
8. Stuepiger	63	156	147	303	232	51	154
9. Indepige	70	142	135	277	216	47	154
10. Barnepiger	11	91	85	176	151	24	92
11. Husholdningselever	19	79	79	158	121	6	92
Kvindeligt Tyende ialt ...	744	164	147	311	252	979	178

Som nævnt, er Grupperne opført i Rækkefølge efter den gennemsnitlige Aarslønns Størrelse i 1918. Ordnes Grupperne efter Aarslønns Størrelse i 1915 og 1910 vil det ses, at Rækkefølgen bliver omtrent den samme, saaledes at Lønstigningen altsaa har været nogenlunde jævnt fordelt paa de forskellige Klasser.

Et nøjere Indblik i de forskellige Tyendeklassers Lønningsforhold faar man ved at fordele Tjenestefolkene i Grupper efter Løn-

Klasser af Landbrugstyende.

land			Hele Landet							
18		1915	Antal Tjenestefor- om Oplys- ning haves	1918			1915	1910	1905	1897
Vinter- løn	I alt Aarsløn	Aars- løn		Sommer- løn	Vinter- løn	I alt Aarsløn	Aars- løn	Aars- løn	Aars- løn	Aars- løn
Kr.	Kr.	Kr.		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
300	788	488	13	429	314	743	471	421	341	318
289	706	544	66	400	311	711	547	471	425	—
240	711	482	397	452	246	698	475	406	320	254
257	619	476	276	368	282	650	499	480	422	315
228	619	442	16	393	230	623	448	418	379	—
225	605	417	146	374	239	613	430	378	293	239
231	581	393	27	336	248	584	411	338	280	247
171	487	340	1 928	315	175	490	341	294	217	200
133	388	300	286	248	159	407	294	245	185	148
147	340	282	169	212	159	371	324	305	271	245
190	521	366	3 324	328	200	528	376	320	—	—
210	433	359	44	230	216	446	350	280	224	223
182	394	297	60	216	191	407	305	264	223	—
150	350	280	16	205	181	386	309	251	214	171
131	323	246	259	193	143	336	265	224	171	159
148	328	238	129	178	156	334	251	214	173	147
133	333	232	11	186	145	331	241	210	160	142
121	300	229	913	167	126	293	229	193	149	122
126	280	222	114	155	137	292	228	187	153	129
115	269	212	117	147	128	275	215	182	145	117
75	167	117	35	92	79	171	132	114	105	—
70	162	147	25	82	77	159	137	115	73	—
128	306	232	1 723	172	136	308	242	195	—	—

nens Størrelse. I hosstaaende Tabel 3 (Side 20—21) er en saadan Fordeling foretaget, særskilt for Sommerlønnen og Vinterlønnen.

Sammenlægges Tallene for de enkelte Klasser Tyende, viser det sig (jfr. den i Tab. 4, S. 22, foretagne Procentberegning), at for det mandlige Tyende grupperer Sommerlønnen sig omkring 300 Kr., medens Vinterlønnen derimod hyppigst er 200 Kr. Baade Tjenestepigerens Sommerløn og Vinterløn er i de fleste Tilfælde omkring 150

Tabel 3. Tyendets Fordeling efter

	Sommerløn											
	Under 125 Kr.	125— 175 Kr.	175— 225 Kr.	225— 275 Kr.	275— 325 Kr.	325— 375 Kr.	375— 425 Kr.	425— 475 Kr.	475— 525 Kr.	525— 575 Kr.	575— 625 Kr.	625Kr. og der- over
1918												
Mandligt Tyende												
1. Avlskarle	»	»	»	1	1	1	4	2	2	»	2	»
2. Forvaltere	»	»	»	4	15	5	20	8	10	»	2	2
3. Forkarle	»	»	»	3	11	45	102	79	91	21	26	17
4. Fodermestre	4	9	21	18	35	45	59	29	30	6	13	2
5. Malkeøgere	»	»	1	2	2	»	4	1	4	»	1	»
6. Staldkarle	»	2	6	9	27	24	40	17	14	5	3	1
7. Kuske	»	1	1	4	7	2	9	2	1	»	»	»
8. Tjenestekarle	89	99	215	214	376	286	300	163	113	30	22	»
9. Landvæsenlever	5	24	56	99	68	33	1	»	»	»	»	»
10. Røgere	43	32	25	20	8	7	10	5	7	1	1	»
Ialt 1918...	141	167	325	374	550	448	549	306	272	61	70	22
Ialt 1915...	243	364	630	776	661	178	65	7	5	5	»	»
	Sommerløn											
	Under 62½ Kr.	62½— 87½ Kr.	87½— 112½ Kr.	112½— 137½ Kr.	137½— 162½ Kr.	162½— 187½ Kr.	187½— 212½ Kr.	212½— 237½ Kr.	237½— 262½ Kr.	262½— 287½ Kt.	287½— 312½ Kr.	312½ og der- over
Kvindeligt Tyende												
1. Husjomfruer	»	»	»	»	7	5	10	»	13	»	6	3
2. Husbestyrerinder	»	»	1	»	7	8	22	7	5	1	6	3
3. Mejeripiger	»	»	»	»	1	1	11	1	1	1	»	»
4. Malkepiger	»	1	9	13	54	39	67	25	36	3	9	2
5. Kokkepiger	»	»	»	6	44	37	28	5	6	1	2	»
6. Bryggerspiger	»	»	»	1	1	4	2	3	»	»	»	»
7. Alm. Tjenestepiger	10	12	61	107	256	147	212	27	40	9	19	3
8. Stuepiger	»	3	6	19	47	21	16	»	1	»	1	»
9. Indepiger	»	1	20	24	38	14	14	2	1	»	»	»
10. Barnepiger	10	7	10	3	3	1	1	»	»	»	»	»
11. Husholdningselever	8	5	10	1	1	»	»	»	»	»	»	»
Ialt 1918...	28	29	117	174	459	277	383	70	103	15	43	11
Ialt 1915...	43	88	324	447	389	136	98	12	9	»	»	4

Kr. Det fremgaar desuden af Tabellen, at kvindeligt Tyende lønnes efter adskillig mere ensartede Lønsatser end mandligt Tyende.

Den stærke Opgang i Tyendelønnen i de 3 sidste Aar vil endvidere tydelig fremgaa af den i Tabel 4 foretagne Procentberegning. Eksem-

Sommer- og Vinterlønnens Størrelse.

			Vinterløn														
Uangivet	Ialt	Gen-nems-n. Løn Kr.	Under 75 Kr.	75—125 Kr.	125—175 Kr.	175—225 Kr.	225—275 Kr.	275—325 Kr.	325—375 Kr.	375—425 Kr.	425—475 Kr.	475—525 Kr.	525 Kr. og der-over	Uangivet	Ialt	Gen-nems-n. Løn Kr.	
»	13	429	»	»	»	1	3	4	1	4	»	»	»	»	13	314	
»	66	400	»	»	1	13	13	15	5	10	1	4	2	2	66	311	
2	397	452	»	»	20	120	119	97	21	7	2	1	»	10	397	246	
5	276	368	»	13	27	54	28	64	30	24	11	8	8	9	276	282	
1	16	393	»	»	4	3	2	5	1	»	»	»	»	1	16	230	
»	146	374	»	3	19	46	32	31	8	5	1	1	»	»	146	239	
»	27	336	»	»	2	7	7	10	»	1	»	»	»	»	27	248	
21	1 928	315	34	234	514	546	218	90	11	2	9	2	»	268	1 928	175	
»	286	248	4	36	114	87	17	»	1	»	»	»	»	27	286	159	
10	169	212	14	38	24	20	10	8	4	3	1	»	»	47	169	159	
39	3 324	328	52	324	725	897	449	324	82	56	25	16	10	364	3 324	200	
39	2 973	227	105	704	1 097	544	185	84	19	16	1	3	3	212	2 973	149	
			Vinterløn														
Uangivet	Ialt	Gen-nems-n. Løn Kr.	Under 62½ Kr.	62½—87½ Kr.	87½—112½ Kr.	112½—137½ Kr.	137½—162½ Kr.	162½—187½ Kr.	187½—212½ Kr.	212½—237½ Kr.	237½—262½ Kr.	262½—287½ Kr.	287½ og der-over	Uangivet	Ialt	Gen-nems-n. Løn Kr.	
»	44	230	»	»	»	»	10	4	12	1	10	1	6	»	44	216	
»	60	216	»	»	4	2	10	11	21	4	3	»	5	»	60	191	
»	16	205	»	»	»	»	5	3	7	1	»	»	»	»	16	181	
1	259	193	2	11	60	29	83	27	31	5	4	»	»	7	259	143	
»	129	178	»	»	13	13	55	29	13	4	1	»	»	1	129	156	
»	11	186	»	»	3	2	»	4	1	»	»	»	»	1	11	145	
10	913	167	19	66	244	182	258	60	30	4	»	»	»	50	913	126	
»	114	155	1	5	21	18	52	9	6	»	»	»	»	2	114	137	
3	117	147	1	8	22	27	46	4	»	»	»	»	»	9	117	128	
»	35	92	16	2	4	1	2	1	1	»	»	»	»	8	35	79	
»	25	82	10	5	7	1	1	»	»	»	»	»	»	1	25	77	
14	1 723	172	49	97	378	275	522	152	122	19	18	1	11	79	1 723	136	
19	1 569	132	94	240	522	376	217	24	27	4	4	»	»	61	1 569	110	

pelvis skal anføres, at i 1915 havde kun ca. 9 pCt. af det mandlige Tyende en Sommerløn paa omkring 350 Kr. eller derover, medens i 1918 ca. 53 pCt., altsaa over Halvdelen, har en saa høj Løn. Omkring 150 Kr. eller derunder havde i 1915 ca. 69 pCt. af Karlene

Tabel 4. Procentisk Fordeling af Tyendet efter Lønnens Størrelse.

		Sommerløn		Vinterløn	
		1918	1915	1918	1915
Mandligt Tyende		pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Under	125 Kr.	4,2	8,3	12,7	29,3
Omkring	150 -	5,0	12,4	24,5	39,7
—	200 -	9,8	21,5	30,3	19,7
—	250 -	11,3	26,4	15,2	6,7
—	300 -	16,5	22,5	10,9	3,0
—	350 -	13,5	6,1	2,8	0,7
—	400 -	16,5	2,2	1,9	0,6
—	450 -	9,2	0,2	0,8	} 0,3
—	500 -	8,2	0,2	0,5	
Over	525 -	5,8	0,2	0,4	
Tilsammen...		100,0	100,0	100,0	100,0
Kvindeligt Tyende					
Under	62½ Kr.	1,7	2,8	3,0	6,2
Omkring	75 -	1,7	5,7	5,9	15,9
—	100 -	6,8	20,9	23,0	34,6
—	125 -	10,2	28,8	16,7	24,9
—	150 -	26,9	25,1	31,8	14,4
—	175 -	16,2	8,8	9,2	1,6
—	200 -	22,4	6,3	7,4	1,8
—	225 -	4,1	0,8	1,2	0,3
—	250 -	6,0	0,6	1,1	0,3
Over	262½ -	4,0	0,2	0,7	»
Tilsammen...		100,0	100,0	100,0	100,0

i Vinterløn, men i 1918 kun 37 pCt. Kun ca. 2 Femtedele af Pigerne havde i 1915 omkring 150 Kr. eller mere i Sommerløn mod ca. 4 Femtedele i 1918 o. s. v.

Til Oplysning om Lønnens Størrelse for Tyende i de forskellige Aldersklasser og om Tyendelønnen paa store og smaa Gaarde skal anføres Tabel 5 S. 23, der for nogle af de største Grupper af mandligt og kvindeligt Tyende (nemlig Tjenestekarle uden nærmere Angivelse, Fodermestre sammen med Røgttere under eet, Forkarle, Tjenestepiger samt Malkepiger), indeholder specificerede Oplysninger om Fordelingen i Aldersklasser og om Lønnens Størrelse, kombineret med Oplysninger om Gaardens Hartkornstilliggende (under og over 12

Tabel 5. Tyendelønnen i forskellige Aldre og paa mindre og større Gaarde.

1918	Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.					Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.				
	Antal Tyende, hvorom Oplysning haves		Gennemsnitlig			Antal Tyende, hvorom Oplysning haves		Gennemsnitlig		
	abs.	pCt.	Sommerløn Kr.	Vinterløn Kr.	Aarsløn Kr.	abs.	pCt.	Sommerløn Kr.	Vinterløn Kr.	Aarsløn Kr.
Tjenestekarle										
Under 14 Aar.....	62	4,2	77	49	126	1	0,2	75	—	—
14—17 -	554	37,2	230	133	363	87	19,8	229	127	356
18—24 -	701	47,1	362	195	557	282	64,1	359	188	547
25—34 -	141	9,5	433	237	670	51	11,6	419	205	624
35 Aar og derover.....	28	1,9	330	203	533	10	2,3	358	188	546
Uangivet Alder.....	2	0,1	250	175	425	9	2,0	433	200	633
Tilsammen ..	1 488	100,0	307	174	481	440	100,0	341	179	520
Fodermestre og Røgttere										
Under 14 Aar.....	29	8,0	85	11	96	»	»	»	»	»
14—17 -	124	34,3	185	108	293	4	4,8	300	150	450
18—24 -	111	30,6	350	241	591	31	37,4	349	269	618
25—34 -	60	16,6	406	311	717	28	33,7	446	378	824
35 Aar og derover.....	37	10,2	300	246	546	13	15,7	460	354	814
Uangivet Alder.....	1	0,3	400	200	600	7	8,4	379	293	672
Tilsammen ...	362	100,0	277	189	466	83	100,0	400	316	716
Forkarle										
14—17 Aar.....	3	0,9	400	125	525	»	»	»	»	»
18—24 -	161	50,6	439	226	665	31	39,2	410	249	659
25—34 -	147	46,3	468	248	716	41	52,0	463	260	723
35 Aar og derover.....	7	2,2	464	264	728	4	5,1	462	275	737
Uangivet Alder.....	»	»	»	»	»	3	3,7	367	233	600
Tilsammen ...	318	100,0	453	236	689	79	100,0	438	255	693
Tjenestepiger										
Under 14 Aar.....	8	1,0	59	23	82	»	»	»	»	»
14—17 -	244	30,1	139	97	236	23	22,5	126	105	231
18—24 -	498	61,4	182	129	311	72	70,6	168	130	298
25 Aar og derover.....	61	7,5	190	137	327	7	6,9	172	164	336
Tilsammen ...	811	100,0	168	119	287	102	100,0	159	127	286
Malkepiger										
14—17 Aar.....	59	28,6	156	100	256	1	1,9	150	150	300
18—24 -	118	57,3	195	141	336	35	66,0	231	179	410
25 Aar og derover.....	29	14,1	190	147	337	17	32,1	225	167	392
Tilsammen ...	206	100,0	183	130	313	53	100,0	227	175	402

Tdr. Hrtk.). Da Grænserne mellem Tyendeklasserne: Fodermestre og Røgttere er meget flydende, idet Betegnelsen »Fodermester« omfatter en stadig større Del af det til disse Klasser hørende Tyende, har man i Tabel 5 taget de nævnte to Slags Tyende under eet.

Man skal først gøre opmærksom paa, at paa de store Gaarde (med over 12 Tdr. Hrtk.) er Tyendet gennemgaaende ældre end paa de smaa Gaarde (fra 1—12 Tdr. Hrtk.). Saaledes er af »Tjenestekarle uden nærmere Angivelse« paa de smaa Gaarde godt 40 pCt. under 18 Aar, paa de store Gaarde derimod kun ca. 20 pCt. under denne Alder. Af »Fodermestre m. fl.« er paa de mindre Gaarde kun ca. 30 pCt. over 25 Aar, men paa de store Gaarde mere end Halvdelen over denne Aldersgrænse. Lignende Forhold genfindes for det kvindelige Tyendes Vedkommende.

Af Tabel 5 fremgaar det dernæst, at kun en meget ringe Del af Tyendet er over 35 Aar. Dette gælder ganske vist i mindre Grad for »Fodermestre m. fl.«, for hvilke særlige Forhold gør sig gældende (jfr. nedenfor). Bortset herfra er Aldersklasserne 14—35 Aar de egentlige Tyendealdré. Giftermaal eller Overgang til mere selvstændig Stilling medfører paa Grund af Tyendeforholdets særlige Natur (Op- hold hos Husbonden) en stor Afgang netop omkring 30 Aars Alderen.

Hvad Lønningerne angaar, viser Tabellen videre, at der gennemgaaende gives højere Løn paa de store Gaarde end paa de smaa.

For Tjenestekarle af alle Aldre under eet er Aarslønnen gennemsnitlig 481 Kr. paa Gaarde under 12 Tdr. Hrtk., men 520 Kr. paa Gaarde over 12 Tdr. Hrtk. Som det vil ses af Tabellen, er det dog først de ældre Karle, som opnaar bedre Lønvilkaar paa de store Gaarde; for Fodermestre og Røgttere er Aarslønnen for alle Aldre under eet 466 Kr. i Gennemsnit paa mindre Gaarde, men 716 Kr. paa større Gaarde, og her synes Forskellen at være almindelig for alle Alderstrin. For Forkarle er Forholdene af samme Karakter som for almindelige Tjenestekarle.

Hvad endvidere Tjenestepigernes Lønvilkaar angaar er der ikke store Forskelle paa større og mindre Gaarde; derimod opnaar Malkepiger paa alle Alderstrin større Løn paa de større Gaarde.

Næsten uden Undtagelse er Lønnen stigende med Alderen. Dog udviser, hvad det mandlige Tyende angaar, Aldersklassen »35 Aar og derover« en noget mindre Gennemsnitsløn end den for Aldrene 25—34 Aar beregnede, et Forhold, der maa antages at staa i Forbindelse med det ovenfor anførte om Grænsen for de egentlige Tyendealdrer. I hvert Fald findes der i denne sidste Aldersklasse (over 35 Aar) et forholdvis stort Antal Tyende i en Alder af 50—70 Aar, hvis Arbejds-kraft øjensynligt vurderes ringere end deres, hvis Alder betegner det normale.

For Fodermestrene gælder der dog, som nævnt ovenfor, særlige Forhold. I Modsætning til de fleste Tyendebestillinger bliver Fodermesterstillingen nemlig ofte en Livsstilling, hvilken Omstændighed bevirker, at Fodermesterens Forhold som Tyende i mange Tilfælde allerede tidlig bliver af en særlig Beskaffenhed. Saaledes staaer Fodermestrene selv som ugifte, og inden de har egen Husstand, ofte i et friere Forhold til Husbonden end det almindelige Tyende, og lønnes hyppigt paa særlig Maade, f. Eks. ved en fast mindre Løn med Tillæg af Procenter for Mælkeudbytte og lign. Er Fodermesteren gift, er det meget almindeligt, at Hustruen er Manden behjælpelig ved hans Arbejde og deltager i Malkning o. s. v. Lønningsmaaden er da ofte den, at Fodermesteren har alt Arbejdet Kreaturpasningen vedrørende i Entreprise for en Sum, for hvilken han selv maa skaffe sig den Hjælp, han behøver, og at opføre, hvilket Udbytte en Mand i denne Stilling kan have, er saaledes næsten umuligt.

Disse særlige Forhold har ogsaa givet sig Udslag ved Indsendelsen af Oplysninger til Departementet. Paa Skemaet (Skema for Individualoplysninger, se Side 70) er Fodermestrene snart opført paa den til Tyende forbeholdte Side, snart paa den for Daglejere bestemte. Dette sidste har navnlig fundet Sted, hvor Fodermestrenes Lønningsforhold nærmede sig til Lighed med Daglejeres Akkordarbejde. For de Fodermestre, om hvilke der foreligger Oplysninger i Tabellerne 2—5, gælder det dog, at de alle har været opført som Tyende og, saavidt det har kunnet afgøres, har været ugifte.

Imidlertid foreligger der endnu Oplysning om 181 Fodermestre,

der er gifte og har egen Husstand, men som lønnes paa lignende Maade som Tyende med en vis fast Løn for Sommer- og Vinterhalvaaret. Det er almindeligt, at Hustruen deltager i Arbejdet (særlig ved Malkning), og den opgivne Løn er saaledes Vederlag for baade Mandens og Hustruens Arbejde.

Lønning til gifte Fodermestre med egen Husstand:

	Antal Fodermestre	Sommerløn Kr.	Vinterløn Kr.	I alt Kr.
Øerne	105	834	833	1 667
Jylland	76	800	736	1 536
Hele Landet	181	820	783	1 603

Af hosstaaende Oversigt vil det ved Sammenligning med Lønningerne for andet Landbrugstyende ses, at de her omhandlede Fodermestres Stilling er en ganske særlig og forskellig fra det øvrige, almindelige Tyende. Lønnen er betydelig større, og nærmest den samme Sommer som Vinter, hvad der tyder paa »fast Stilling«. Der synes heller ikke at være særlig Forskel mellem Forholdene paa Øerne og i Jylland.

I nedenstaaende Oversigt er de omhandlede 181 Fodermestre fordelt efter Alder, idet de paa mindre og paa større Gaarde ansatte er behandlede særskilt. Af denne Oversigt fremgaar det, ligesom

Gifte Fodermestre med egen Husstand, fordelt efter Alder og Gaardens Størrelse:

	Gaarde med under 12 Tdr. Hrtk.			Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.		
	Antal		Gnsntl. Aarsløn Kr.	Antal		Gnsntl. Aarsløn Kr.
	absolut	pCt.		absolut	pCt.	
20—24 Aar	7	6,5	1 185	4	5,4	1 667
25—34 -	49	45,8	1 480	22	29,7	1 708
35—49 -	41	38,4	1 513	43	58,1	1 879
50 Aar og derover	10	9,3	1 486	5	6,8	1 456
Tilsammen	107	100,0	1 474	74	100,0	1 788

det ovenfor blev fundet for de andre Tyendeklasser, at Fodermestrene er noget ældre paa de større Gaarde og her modtager en noget større Løn end paa de smaa.

II. Daglejere.

1. Almindelige Bemærkninger.

Ved Opgørelser over Daglejerslønnen i Landbruget maa der skelnes mellem faste Arbejdere, d. v. s. saadanne, som i Almindelighed har Beskæftigelse paa den paagældende Gaard hele Aaret igennem, og midlertidige Arbejdere, d. v. s. Daglejere, som staar i et mere løst og midlertidigt Arbejdsforhold. En Sondring af denne Art er nødvendig, fordi den Dagløn, der betales hver af disse Grupper, som det vil ses af det efterstaaende, er ikke lidt forskellig. — De faste og midlertidige Arbejdere er atter delte efter, om de arbejdede paa egen eller paa Husbondens Kost.

Ligesom for Tyendets Vedkommende har man foruden de almindelige skønsmæssige Oplysninger om Daglejerslønnen gennem Skemaerne for Individualopgivelserne modtaget Oplysninger om udbetalt Løn for ialt 259 900 Arbejdsdage. Af disse blev der betalt Akkordløn for 30 100 Dage (24 200 Dage for Mænd og 5 900 Dage for Kvinder). Den nærmere Fordeling af disse Arbejdsdage mellem Øerne og Jylland, mindre og større Gaarde, Foraar- og Sommer-, Høst- og Vintertiden fremgaar af hosstaaende Tabel 6, (S. 28) idet Fordelingen er foretaget særskilt for faste og midlertidige Arbejdere af hvert Køn og for Arbejdere paa egen og Husbondens Kost.

Et Skøn over, hvor og paa hvilke Maader de forskellige Arter af Arbejdskraft anvendes, kan man danne sig ved at betragte Antallet af Arbejdsdage som Maal for den Udstrækning, i hvilken den paagældende Art af Arbejdskraft anvendes. Af Tabel 6 fremgaar det bl. a., at Forholdet mellem Antallet af Arbejdsdage vedrørende faste og midlertidige, mandlige Arbejdere stillede sig saaledes for Daglønsarbejdere:

	Øerne	Jylland	Mindre Gaarde	Større Gaarde
	pCt.	pCt.	pCt.	pCt.
Faste Arbejdere	88,6	69,0	63,6	91,9
Midlertidige Arbejdere.....	11,4	31,0	36,4	8,1
Tilsammen...	100,0	100,0	100,0	100,0

Det vil heraf ses, at af det af mandlige Arbejdere paa Dagløn udførte Arbejde er paa de større Gaarde langt den største Del (ca.

Tabel 6. De optalte Arbejdsdages Fordeling mellem Øerne og Jylland, mindre og større Gaarde, Foraars- og Sommer- Høst- og Vinter-Sæsonen m. v.

1918		Øerne	Jylland	Gaarde med under 12½d. Høst.	Gaarde med over 12½d. Høst.	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Til-sammen
		100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.	100 Arbejdsd.
I. Mænd.									
a. Daglønsarbejde.									
Faste Arbejdere	{ Paa egen Kost.	1 211	206	202	1 215	747	140	530	1 417
	{ Paa Husbd.s Kost .	237	148	184	201	205	42	138	385
	{ Tilsammen...	1 448	354	386	1 416	952	182	668	1 802
Midlertid. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	54	40	43	51	41	33	20	94
	{ Paa Husbd.s Kost .	133	119	178	74	112	81	59	252
	{ Tilsammen...	187	159	221	125	153	114	79	346
I alt F. og M. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	1 265	246	245	1 266	788	173	550	1 511
	{ Paa Husbd.s Kost .	370	267	362	275	317	123	197	637
	{ Tilsammen...	1 635	513	607	1 541	1 105	296	747	2 148
b. Akkordarbejde									
Faste Arbejdere	{ Paa egen Kost.	102	28	16	114	72	8	50	130
	{ Paa Husbd.s Kost .	9	22	13	18	20	2	9	31
	{ Tilsammen...	111	50	29	132	92	10	59	161
Midlertid. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	26	22	43	5	32	7	9	48
	{ Paa Husbd.s Kost .	16	17	29	4	17	8	8	33
	{ Tilsammen...	42	39	72	9	49	15	17	81
I alt F. og M. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	128	50	59	119	104	15	59	178
	{ Paa Husbd.s Kost .	25	39	42	22	37	10	17	64
	{ Tilsammen...	153	89	101	141	141	25	76	242
II. Kvinder.									
a. Daglønsarbejde									
Faste Arbejdere	{ Paa egen Kost.	82	7	10	79	40	11	38	89
	{ Paa Husbd.s K. .	16	1	11	6	7	2	8	17
	{ Tilsammen...	98	8	21	85	47	13	46	106
Midlertidige Arbejdere	{ Paa egen Kost.	26	4	10	20	16	10	4	30
	{ Paa Husbd.s K. .	6	8	14	»	7	5	2	14
	{ Tilsammen...	32	12	24	20	23	15	6	44
I alt F. og M. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	108	11	20	99	56	21	42	119
	{ Paa Husbd.s K. .	22	9	25	6	14	7	10	31
	{ Tilsammen...	130	20	45	105	70	28	52	150
b. Akkordarbejde.									
Faste Arbejdere	{ Paa egen Kost.	23	8	6	25	23	»	8	31
	{ Paa Husbd.s K. .	8	»	5	3	7	1	»	8
	{ Tilsammen...	31	8	11	28	30	1	8	39
Midlertidige Arbejdere	{ Paa egen Kost.	9	7	14	2	14	2	»	16
	{ Paa Husbd.s K. .	2	2	3	1	2	2	»	4
	{ Tilsammen...	11	9	17	3	16	4	»	20
I alt F. og M. Arbejdere	{ Paa egen Kost.	32	15	20	27	37	2	8	47
	{ Paa Husbd.s K. .	10	2	8	4	9	3	»	12
	{ Tilsammen...	42	17	28	31	46	5	8	59
I alt Mænd og Kvinder...		1 960	639	781	1 818	1 362	354	883	2 599

92 pCt.) udført af faste Arbejdere, medens paa de mindre Gaarde kun godt Halvdelen (ca. 64 pCt.) er udført af faste Arbejdere. Faste Arbejdere anvendes lidt hyppigere paa Øerne end i Jylland.

Paa de mindre Gaarde (Bøndergaardene) er det navnlig i den travleste Tid, der anvendes ekstraordinær (midlertidig) Arbejdskraft. I nedenstaaende Oversigt er oplyst, hvorledes Antallet af Arbejdsdage for faste og midlertidige, mandlige Arbejdere fordeler sig ved Daglønsarbejde paa de 3 Arbejdssæsoner: Foraar og Sommer, Høst samt Vinter, særskilt for mindre og større Gaarde.

Absolute Tal	Mindre Gaarde			Større Gaarde		
	Foraar og Sommer 100 Dage	Høst 100 Dage	Vinter 100 Dage	Foraar og Sommer 100 Dage	Høst 100 Dage	Vinter 100 Dage
Faste Arbejdere	219	39	128	732	143	541
Midlertidige Arbejdere..	103	64	54	51	49	25
Tilsammen...	322	103	182	783	192	566
Forholdstal						
Faste Arbejdere	68,0	37,9	70,3	93,5	74,5	95,6
Midlertidige Arbejdere..	32,0	62,1	29,7	6,5	25,5	4,4
Tilsammen...	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Det fremgaar heraf, at det navnlig er i Høsttiden, der anvendes midlertidige Arbejdere; men samtidig vil det ses, at medens det paa de større Gaarde selv i Høsttiden kun er ca. 1 Fjerdedel af Arbejdet, der besørger af midlertidige Arbejdere, anvendes saadanne paa de mindre Gaarde til over 3 Femtedele af Arbejdet. Mindst er Anvendelsen af midlertidige Arbejdere i Vintertiden: paa denne Tid af Aaret er disse Arbejdere saa godt som uden Betydning paa de større Gaarde.

Paa Husbondens Kost arbejdes der navnlig paa Bøndergaardene; af Tab. 6 (I, a) faas umiddelbart følgende Forholdstal, der for Daglønsarbejdere belyser Forholdet mellem det Antal Dage, der arbejdes paa egen og paa Husbondens Kost:

	Øerne pCt.	Jylland pCt.	Mindre Gaarde pCt.	Større Gaarde pCt.
Paa egen Kost	77,4	48,0	40,4	82,3
Paa Husbondens Kost	22,6	52,0	59,6	17,8
Tilsammen...	100,0	100,0	100,0	100,0

Ligesom Anvendelsen af faste Arbejdere synes at være lidt almindeligere paa Øerne end i Jylland, arbejdes der paa Øerne noget hyppigere end i Jylland paa egen Kost. Større er dog Forskellen mellem Forholdene paa mindre og større Gaarde. De her fremhævede Forskelligheder svarer til dem, der ovenfor er nævnt under Omtalen af faste og midlertidige Arbejdere; af Tabel 6 (I,a) faar man ogsaa, naar saavel de faste som de midlertidige Arbejders Arbejdsdage deles, efter som vedkommende Arbejder har arbejdet paa egen eller paa Husbondens Kost, følgende Tal:

	Faste Arbejdere		Midlertid. Arbejdere	
	100 Dage	pCt.	100 Dage	pCt.
Paa egen Kost.....	1 417	78,6	94	27,2
Paa Husbondens Kost.....	385	21,4	252	72,8
Tilsammen...	1 802	100,0	346	100,0

Som Helhed er det altsaa navnlig paa de større Gaarde, man finder de faste Daglejere, og paa de mindre de midlertidige. Da det endvidere paa Bøndergaardene er adskilligt hyppigere end paa de større Gaarde, at Kosten udgør en Del af Arbejdsvederlaget, vil det blandt faste Arbejdere være det almindeligste at arbejde paa egen Kost — blandt midlertidige at arbejde paa Husbondens Kost.

For kvindelige Dagløns-Arbejdere er Sondringen mellem faste og midlertidige Arbejdere mindre skarp end for de mandlige Arbejders Vedkommende (jfr. nedenfor Side 40). Dog genfindes i alt væsentlig for de kvindelige Dagløns-Arbejdere lignende Forhold, som de ovenfor for de mandlige beskrevne. Herfra danner dog den Omstændighed, at de kvindelige Arbejdere sjældnere end de mandlige arbejder paa Husbondens Kost, en Undtagelse, hvilket antagelig staar i Forbindelse med de nedenfor under Afsnittet om kvindelige Arbejdere (Side 40) omtalte, særlige Forhold.

Angaaende Akkordarbejde henvises til Afsnit 4: Akkordarbejdet i Landbruget, Side 45.

2. Mandlige Arbejders Lønforhold.

De mandlige Landarbejders Gennemsnitsdagløn i de forskellige Dele af Landet fremgaar af Tabel 7 (S. 31—33), hvor der, ligesom for

Tabel 7. Landarbejderes Dagløn i 1918. Mænd.

1918		Efter Opgivelser fra Landboforeninger											
		Arbejdere paa egen Kost						Arbejdere paa Husbondens Kost					
		Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere		
		Forsaar og Sommer	Høst	Vinter	Forsaar og Sommer	Høst	Vinter	Forsaar og Sommer	Høst	Vinter	Forsaar og Sommer	Høst	Vinter
Mænd		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Amter og Landsdele													
Københavns Amt.....	4,00	6,50	3,00	5,00	8,00	4,00	3,00	4,50	2,00	4,00	6,00	3,00	
Frederiksborg —	4,67	5,84	3,50	6,00	7,50	4,00	3,00	4,50	2,00	3,50	5,00	2,00	
Holbæk —	5,25	6,75	4,00	6,40	7,30	5,17	3,00	4,00	2,00	3,50	4,50	2,00	
Sorø —	4,29	5,11	3,57	5,14	6,00	4,00	2,92	3,86	2,30	3,30	4,40	2,60	
Præstø —	5,00	5,64	3,57	5,80	6,17	4,00	3,87	4,29	2,92	4,18	4,63	2,88	
Sjælland...		4,68	5,64	3,58	5,58	6,48	4,16	3,32	4,18	2,50	3,65	4,50	2,54
Bornholm...		6,00	8,50	4,80	6,00	8,50	4,80	3,00	4,00	2,50	4,00	5,00	3,00
Lolland-Falster...		4,58	6,00	3,58	5,75	6,80	4,33	3,00	4,30	2,40	4,00	5,33	3,00
Svendborg Amt.....	4,80	5,55	3,85	5,00	6,00	3,63	3,33	4,33	2,13	3,33	4,33	2,92	
Odense —	3,93	4,83	3,39	4,75	5,50	4,00	2,63	3,63	2,13	3,00	3,90	2,25	
Fyn...		4,33	5,16	3,59	4,83	5,64	3,88	3,05	4,05	2,13	3,11	4,06	2,50
Øerne...		4,60	5,63	3,61	5,46	6,41	4,14	3,17	4,15	2,36	3,53	4,63	2,58
Vejle Amt.....	4,25	5,25	3,50	6,50	7,00	3,00	2,83	3,50	2,00	5,13	5,83	2,25	
Aarhus —	5,50	6,65	4,10	6,25	7,00	4,59	3,89	4,61	2,46	4,50	5,21	3,00	
Randers —	4,19	5,08	3,44	5,13	5,83	4,13	3,25	4,00	2,19	4,00	5,00	2,88	
Det sydøstl. Jylland...		5,02	6,15	3,86	5,96	6,74	4,33	3,53	4,27	2,30	4,53	5,31	2,89
Aalborg Amt.....	4,87	5,33	3,00	5,67	6,33	3,50	3,17	3,83	1,50	3,88	4,50	2,25	
Hjørring —	5,25	6,00	4,00	5,75	6,50	4,50	3,75	4,50	2,50	4,00	4,50	2,50	
Thisted —	5,83	6,67	3,83	6,71	7,42	4,29	3,75	4,75	2,25	4,60	5,39	2,43	
Det nordlige Jylland...		5,41	6,18	3,66	6,25	6,95	4,11	3,56	4,39	2,06	4,39	5,02	2,38
Viborg Amt.....	6,60	7,38	4,40	8,13	8,33	5,00	4,58	4,90	2,33	5,83	6,17	3,17	
Ringkøbing —	6,64	6,79	3,68	8,09	8,32	4,18	4,30	4,50	2,00	5,55	5,71	2,60	
Ribe —	5,63	6,00	4,13	7,50	8,00	4,40	3,94	4,25	2,25	5,60	5,80	3,10	
Det sydvestl. Jylland...		6,31	6,73	4,02	7,95	8,25	4,40	4,32	4,57	2,30	5,60	5,80	2,83
Jylland...		5,62	6,37	3,86	6,92	7,45	4,41	3,83	4,41	2,25	4,93	5,45	2,72
Hele Landet...		5,14	6,02	3,75	6,36	7,02	4,31	3,55	4,29	2,29	4,40	5,13	2,67

Tabel 7 (fortsat). Landarbejderes

		Efter Opgivelser fra Husmandsforeninger								
		Arbejdere paa egen Kost						Arbejdere paa Hus		
		Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere		
		Føraar og Sommer	Høst	Vinter	Føraar og Sommer	Høst	Vinter	Føraar og Sommer	Høst	Vinter
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1918										
Mænd										
Amtet og Landsdele										
Københavns Amt.....		4,66	5,79	3,51	5,63	6,87	4,12	3,30	4,55	2,30
Frederiksborg —		4,33	5,47	3,52	5,97	6,82	4,22	2,91	3,99	2,14
Holbæk —		4,07	5,05	3,18	5,01	5,98	3,78	2,97	4,01	2,06
Sorsø —		4,14	4,96	3,18	5,19	6,18	3,86	2,88	3,51	2,20
Præstø —		3,88	4,80	3,02	4,98	6,00	3,57	2,63	3,42	2,02
Sjælland...		4,24	5,15	3,25	5,30	6,29	3,82	2,91	3,96	2,13
Bornholm...		4,52	5,23	3,61	5,53	6,38	4,15	3,00	3,58	2,04
Lolland-Falster...		4,27	5,94	3,45	5,68	7,01	4,43	3,28	4,56	2,54
Svendborg Amt.....		4,01	4,70	3,21	4,66	5,18	3,55	2,81	3,50	2,06
Odense —		4,18	4,90	3,14	4,71	5,41	3,56	2,90	3,56	2,12
Fyn...		4,12	4,84	3,16	4,69	5,33	3,55	2,89	3,54	2,10
Øerne...		4,22	5,15	3,26	5,19	6,14	3,87	2,94	3,91	2,16
Vejle Amt.....		4,29	4,77	3,13	5,16	5,59	3,72	2,84	3,32	1,82
Aarhus —		4,85	5,41	3,57	5,84	6,35	4,20	3,31	3,80	2,25
Randers —		4,82	5,04	3,54	6,03	6,34	4,09	3,46	3,89	2,26
Det sydøstl. Jylland...		4,64	5,09	3,41	5,65	6,10	4,03	3,14	3,61	2,07
Aalborg Amt.....		5,09	5,68	3,58	5,83	6,40	4,11	3,34	3,96	2,00
Hjørring —		5,12	5,61	3,43	5,90	6,32	3,92	3,33	3,99	1,84
Thisted —		5,71	6,02	3,64	6,35	6,71	3,94	3,88	4,29	2,22
Det nordlige Jylland...		5,24	5,73	3,54	5,98	6,44	4,00	3,45	4,01	1,99
Viborg Amt.....		5,57	6,40	3,87	6,61	7,32	4,53	4,06	4,76	2,42
Ringkøbing —		6,49	6,85	3,92	7,69	6,36	3,73	4,27	4,51	2,16
Ribe —		5,89	6,04	3,74	6,77	7,19	4,26	3,74	4,27	2,16
Det sydvestl. Jylland...		6,01	6,45	3,84	7,06	6,89	4,12	4,03	4,52	2,25
Jylland...		5,30	5,76	3,60	6,29	6,52	4,06	3,53	4,04	2,09
Hele Landet...		4,77	5,46	3,43	5,79	6,34	3,97	3,26	3,98	2,12

Dagløn i 1918. Mænd.

bondens Kost,			Efter Opgivelser fra Landarbejderforeninger											
			Arbejdere paa egen Kost						Arbejdere paa Husbondens Kost					
			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere			Midlertidige Arbejdere			Faste Arbejdere		
Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
4,30	5,39	3,07	4,49	5,68	3,56	5,45	6,77	4,03	3,00	4,29	2,28	3,60	4,86	2,71
3,90	4,84	2,83	4,40	5,02	3,69	5,45	6,44	4,54	2,77	3,66	2,16	2,89	4,78	3,07
3,57	4,67	2,61	3,75	4,67	3,22	4,95	5,99	3,92	3,13	3,92	2,29	3,70	4,65	2,65
3,96	4,86	2,74	4,25	4,91	3,34	5,10	6,42	4,07	2,90	3,96	2,29	3,45	4,35	2,99
3,52	4,54	2,63	4,21	4,84	3,44	5,10	5,85	3,92	3,07	3,97	2,28	3,76	4,73	2,86
3,79	4,80	2,74	4,23	5,00	3,44	5,20	6,15	4,06	2,99	3,99	2,41	3,66	4,70	2,82
3,75	4,39	2,56	4,36	4,96	3,39	5,38	6,06	4,38	2,72	3,44	1,94	3,56	4,38	2,41
4,11	5,47	3,01	4,10	5,38	3,45	5,80	6,98	4,52	3,10	4,64	2,48	3,92	5,64	3,03
3,26	3,89	2,37	3,87	4,40	3,36	4,69	5,29	3,78	2,78	3,37	2,26	3,19	3,86	2,47
3,32	4,04	2,39	3,66	4,35	3,24	4,34	5,04	3,61	2,67	3,47	2,21	3,27	4,06	2,48
3,30	3,99	2,38	3,78	4,38	3,31	4,55	5,19	3,71	2,74	3,41	2,24	3,23	3,97	2,89
3,66	4,59	2,65	4,08	4,86	3,39	5,07	5,98	4,04	2,90	3,82	2,26	3,54	4,54	2,85
3,69	4,04	2,30	4,36	4,68	3,58	5,22	5,72	3,91	2,84	3,13	1,88	3,20	3,86	2,18
4,11	4,59	2,69	4,78	5,21	3,83	5,44	6,11	4,46	3,39	3,94	2,53	4,43	4,68	2,97
4,42	4,70	2,95	4,75	5,22	3,45	5,86	6,21	4,37	3,47	3,87	2,39	4,31	4,68	3,13
3,99	4,39	2,57	4,60	5,00	3,58	5,76	5,99	4,21	3,15	3,53	2,20	3,80	4,35	2,65
4,12	4,66	2,44	4,61	5,11	3,58	5,36	5,93	3,89	2,78	3,39	1,69	3,25	3,88	2,22
3,95	4,50	2,19	4,75	5,40	3,55	5,21	5,71	3,89	3,09	3,52	1,93	3,81	3,84	2,13
4,44	4,84	2,42	5,67	7,25	5,00	7,50	9,00	6,00	3,83	4,57	2,33	5,50	7,00	4,00
4,13	4,64	2,34	4,82	5,45	3,64	5,43	6,03	4,03	3,07	3,61	1,89	3,46	4,04	2,28
4,68	5,32	2,84	4,56	5,29	3,57	5,83	6,11	4,12	3,30	3,80	2,35	3,82	4,08	2,75
5,46	5,48	2,63	5,50	7,00	3,00	6,50	7,00	4,50	3,50	4,25	1,50	5,00	5,00	2,00
4,83	4,97	2,58	4,50	4,75	3,25	4,25	5,50	3,50	3,17	4,00	2,00	2,00	2,50	1,50
5,03	5,26	2,67	4,71	5,35	3,41	5,70	6,08	4,09	3,32	3,95	2,02	3,75	4,01	2,51
4,42	4,79	2,52	4,68	5,17	3,57	5,54	6,02	4,14	3,15	3,61	2,07	3,70	4,22	2,53
4,10	4,71	2,57	4,27	4,96	3,45	5,21	5,99	4,07	2,99	3,75	2,17	3,59	4,44	2,75

Tyendets Vedkommende, er angivet Gennemsnittene saavel efter Landboforeningernes som efter Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser.

De faste Landarbejderes Dagløn udgjorde i Gennemsnit for hele Landet:

	Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Føraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.	Føraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
Efter Landboforen. Opgivelser..	5,14	6,02	3,75	3,55	4,29	2,29
Efter Husmandsforen. — ..	4,77	5,46	3,43	3,26	3,98	2,12
Efter Landarbejderforen. — ..	4,27	4,96	3,45	2,99	3,75	2,17

Saavel Husmands- som Landarbejderforeningernes Opgivelser ligger som Regel en Del lavere end Landboforeningernes. I Gennemsnit udgør efter ovenstaaende Daglønnen for en fast Landarbejder:

	paa egen Kost	paa Husbondens Kost
om Føraaret og Sommeren	4,73 Kr.	3,27 Kr.
i Høsttiden	5,48 -	4,00 -
om Vinteren	3,54 -	2,19 -

Fra en Del Foreninger er det endvidere oplyst, at de faste Arbejdere undertiden som Tillæg til Daglønnen faar forskellige Naturalydelser, som f. Eks. frit Hus, Græsning til en Ko eller et Faar, Hjemkørsel af Brændsel, frit Øl o.s. v. Det er dog kun i Sydsjælland og enkelte andre Steder, at dette Forhold spiller nogen nævneværdig Rolle, og det er ydermere kun paa de større Gaarde, der gives Naturalier. Bornholm indtager en Særstilling. De allerfleste »Huse« har her lidt Jordtilliggende, der drives gratis eller omtrent gratis fra den Gaard, hvor Landarbejderen har fast Arbejde.

Værdien af de her omhandlede Ydelser har man ikke kunnet omsætte i Penge; gennemsnitlig set vil de dog sikkert kun udgøre et ubetydeligt Beløb.

Landarbejderlønnen er — ligesom Tyendelønnen — højere i Jylland end paa Øerne. Dette vil nærmere fremgaa af nedenstaaende Uddrag (S. 35) af Tabel 7.

Som det vil ses, er næsten alle Daglønsatserne adskilligt højere i Jylland end paa Øerne. Kun synes Vinterlønnen ved Arbejde paa Husbondens Kost at være mindst i Jylland. Derimod er Føraars-

		Øerne			Jylland		
		Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
1. Dagløn for faste Arbejdere paa egen Kost:							
Efter Landboforen.	Opgivelser..	4,60	5,63	3,61	5,62	6,37	3,86
Efter Husmandsforen.	— ..	4,22	5,15	3,26	5,30	5,76	3,60
Efter Landarbejderforen.	— ..	4,08	4,86	3,39	4,68	5,17	3,57
2. Dagløn for faste Arbejdere paa Husbondens Kost:							
Efter Landboforen.	Opgivelser..	3,17	4,15	2,36	3,83	4,41	2,25
Efter Husmandsforen.	— ..	2,94	3,91	2,16	3,53	4,04	2,09
Efter Landarbejderforen.	— ..	2,90	3,82	2,26	3,15	3,61	2,07

og Sommerlønnen omkring 90 Øre højere i Jylland end paa Øerne, naar der arbejdes paa egen Kost, og ca. 50 Øre højere, naar der arbejdes paa Husbondens Kost; for Høstlønnen er Forskellen henholdsvis ca. 50 og 10 Øre. — Indenfor de enkelte Amter varierer Daglønnen naturligvis endnu stærkere. Her skal kun nævnes, at Foraars- og Sommerlønnen for faste, mandlige Daglejere paa egen Kost, er opgjort til 6¹/₃ Kr. i Ringkøbing Amt, men kun til 4,00 Kr. i Odense Amt; over 6 Kr. er den gennemsnitlige Dagløn ikke i andre Amter; over 5 Kr. er den foruden i Bornholms og Svendborg Amter i en Række navnlig vestjydske Amter som Hjerring, Thisted, Viborg og Ribe, samt desuden i Aarhus Amt; i de øvrige af Landets Amter ligger den beregnede gennemsnitlige Dagløn mellem 4 og 5 Kr.

Af de indsamlede Specialoplysninger om den til hver enkelt Landarbejder udbetalte Dagløn fremgaar det, at Daglønnen er lavere for de gamle Daglejere end for de unge, jfr. følgende Tal:

Gennemsnitlig Dagløn for faste Daglejere

	Gaarde med 1—12 Tdr. Hrtk.			Gaarde med over 12 Tdr. Hrtk.		
	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
paa egen Kost						
18—24 Aar	4,51	3,50	4,14	2,86	3,34	2,47
25—49 -	4,39	4,75	3,25	3,85	4,55	3,37
50—59 -	4,41	4,72	3,38	3,51	4,60	3,02
60 Aar og derover	2,81	3,14	2,52	3,34	4,41	2,12
paa Husbondens Kost:						
18—24 Aar	3,06	—	2,29	—	2,25	1,41
25—49 -	3,06	3,42	2,37	2,59	3,41	2,18
50—59 -	2,60	3,31	2,01	2,29	3,36	2,41
60 Aar og derover	2,07	2,52	1,61	2,15	4,00	2,10

Ligesom det foran under Omtalen af Tyendelønnen blev nævnt, vil det iøvrigt ved Sammenligning mellem disse Tal og de af de skønmæssige Oplysninger beregnede tilsvarende Tal ses, at Hovedparten af de skønmæssige Opgivelser ligger paa et gennemgaaende højere Niveau end de faktisk udbetalte, hvorom der haves Oplysning. Dette gælder ikke blot ved Sammenligning med de Oplysninger, der stammer fra Landboforeningerne, men ogsaa med dem, som Husmands- og Landarbejderforeningerne har meddelt. Medens disse typiske Forskelligheder ved Tyendelønnen kunde forklares ved nærliggende Grunde, kan der for Daglejrlønningerne ikke anføres noget tilsvarende. Det er rimeligt, at de Tidspunkter, for hvilke henholdvis skønmæssige og faktiske Lønninger gælder, er noget forskellige, saa at den ganske ualmindelig stærke Lønbevægelse, som de senere Aar har at opvise, kan medføre en Forskel, der er saa stor, at den kan give sig Udslag i de beregnede Gennemsnitstal; men dette Forhold er formentlig kun af underordnet Betydning, navnlig naar henses til, at lignende Forskelle har kunnet konstateres ved tidligere Undersøgelser. Derimod tør de paa Grundlag af Individualoplysningerne beregnede Tal vel anses for saa vidt ensartede, at Sammenligning mellem forskellige Kategorier inden for denne Række Oplysninger kan foretages.

Nogen Slutning angaaende Landarbejdernes samlede Aarsfortjeneste kan ikke udledes af de foreliggende Oplysninger; naar man ved tidligere Undersøgelser og ogsaa ved nærværende har forsøgt en saadan Beregning, er dette for af de for de forskellige Aarstider gældende forskellige Lønsatser at danne sig et enkelt Tal, der ved Sammenligning med tilsvarende fra tidligere Aar kan afgive en Maalestok for den nominelle Ændring i Landarbejdernes Lønvilkaar, som Forandringerne paa de forskellige Lønsatser i det store og hele kan siges at have medført. Til Beregningen heraf har man, som det vil ses, af det aftrykte Spørgeskema, indhentet Oplysning om, i hvor lang Tid af Aaret der i Almindelighed betales Foraars- og Sommerløn, Høstløn og Vinterløn. Resultatet af de meddelte Oplysninger fremgaar af følgende Oversigt.

Der betales i Almindelighed				Tilsammen
	Foraars- og Sommerløn i	Høstløn i	Vinterløn i	
Øerne	140 Dage	36 Dage	124 Dage	300 Dage
Jylland	134 —	36 —	130 —	300 —
Hele Landet .	137 Dage	36 Dage	127 Dage.	300 Dage

Under Forudsætning af, at der haves Arbejde hele Aaret rundt, finder man følgende Aarsfortjeneste for faste Daglejere paa egen Kost, efter som Lanboforeningernes eller Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser lægges til Grund:

	Efter Landboforeningernes Opgivelser	Efter Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser
Øerne	1 294 Kr.	1 173 Kr.
Jylland	1 484 -	1 332 -
Hele Landet	1 397 Kr.	1 244 Kr.

Tages Middeltallet mellem de to Rækker af Oplysninger, finder man følgende omtrentlige Tal:

Øerne	1 230 Kr.
Jylland	1 400 Kr.
Hele Landet	1 320 Kr.

Hertil kommer endvidere, at paa adskillige Steder i Landet udfører Landarbejderne en Del Arbejde i Akkord. Paa Grundlag af de indsamlede Specialoplysninger om Omfanget af Akkordarbejdet og Merfortjenesten herved (jfr. nedenfor Side 46) er man kommen til det Resultat, at Merfortjenesten ved Akkordarbejde kan ansættes til 5,7 pCt. af de 300 Dages Daglønsfortjeneste, og det samlede Vederlag for 300 Dages Arbejde vil herefter under de nævnte Forudsætninger med afrundede Tal udgøre:

Paa Øerne	1 300 Kr.
I Jylland	1 480 -
Hele Landet under eet	1 400 Kr.

Herefter skulde Aarslønnen være ca. 180 Kr. højere i Jylland end paa Øerne.

I dette Resultat er Værdien af Naturalydelseerne ikke medregnet. For en Beregning af den gennemsnitlige Værdi af saadanne Ydelser

haves kun usikre Holdepunkter; hvis man skønmæssig regner med et Beløb af et halvt Hundrede Kr. pr. Arbejder, skulde den gennemsnitlige Aarsløn for faste Landarbejdere paa egen Kost, og med Beskæftigelse hele Aaret igennem altsaa kunne anslaaes til henimod 1 450 Kr.

En tilsvarende Opgørelse af Aarslønnen for faste Arbejdere paa Husbondens Kost giver til Resultat, at det Vederlag, der betales for 300 Dages Arbejde foruden Kosten i disse 300 Dage, kan ansættes til ca. 950 Kr.

Paa samme Maade som foran for Tyendelønnens Vedkommende har man nedenfor foretaget en Sammenstilling af den beregnede aarlige Gennemsnitsfortjeneste (Løn for 300 Arbejdsdage) for faste Daglejere i Aarene 1872, 1892, 1897, 1905, 1910, 1915 og 1918¹⁾.

Den beregnede gennemsnitlige Aarsfortjeneste for faste Daglejere udgjorde for:

Arbejdere paa egen Kost	Arbejdere paa Husbondens Kost
1872 407 Kr.	216 Kr.
1892 486 -	315 -
1897 534 -	345 -
1905 593 -	409 -
1910 689 -	489 -
1915 850 -	600 -
1918 1 450 -	950 -

Aarslønnen for faste Daglejere paa egen Kost er efter de anførte Tal fra 1915 til 1918 steget med 600 Kr. eller med ca. 70 pCt., medens Stigningen for Tyendelønnen (Kostværdien indbefattet) samtidig kun er steget 63 pCt. for Karle og 57 pCt. for Piger (jfr. foran Side 15).

Om de midlertidige Daglejeres Lønforhold er der ogsaa givet Oplysninger i Tabel 7 (Side 31—33), der giver en Oversigt over

¹⁾ Jfr. de i Noten S. 16 anførte Kilder. En ringe Uoverensstemmelse i Beregningsmaaden fremkommer derved, at der ved Opgørelserne for 1872 og 1892 er medtaget et beregnet Beløb for Værdien af Naturalier, der ydedes som Tillæg til Pengelønnen. Da saadanne Ydelser imidlertid ved de senere Undersøgelser ikke var af saadan Betydning, at deres Medtagelse eller Udeladelse kunde øve nogen nævneværdig Indfyldelse paa Gennemsnitstallene, vil den nævnte Uoverensstemmelse i Beregningsmaaden være uden større Betydning for Sammenligningens Resultat.

den for de enkelte Amter og Landsdele beregnede Gennemsnitsløn for midlertidige mandlige Daglejere i 1918. Det vil ses af Tabellen, at den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for hele Landet:

		Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
		Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
Efter Landboforen.	Opgivelser..	6,36	7,02	4,31	4,40	5,13	2,67
Efter Husmandsforen.	— ...	5,79	6,34	3,97	4,10	4,71	2,57
Efter Landarbejderforen.	— ..	5,21	5,99	4,07	3,59	4,44	2,75

Daglønnen for midlertidige Landarbejdere paa egen Kost er herefter ca. 6 Kr. for Foraar og Sommer, $6\frac{1}{2}$ Kr. i Høsten og $4\frac{1}{4}$ Kr. om Vinteren. Paa Gaardens Kost er Gennemsnitsdaglønnen 4 Kr. for Foraar og Sommer, $4\frac{3}{4}$ Kr. for Høsten og $2\frac{2}{3}$ Kr. for Vinteren. I Jylland er Lønnen noget højere end paa Øerne.

De midlertidige Daglejere lønnes en Del højere end de faste. For Landet som Helhed finder man, at de midlertidige Arbejdere tjener følgende Beløb mere om Dagem end de faste.

		Arbejdere paa egen Kost			Arbejdere paa Husbondens Kost		
		Foraar og Sommer Øre	Høst Øre	Vinter Øre	Foraar og Sommer Øre	Høst Øre	Vinter Øre
Efter Landboforen.	Opgivelser...	122	100	56	85	84	38
Efter Husmandsforen.	— ...	102	88	54	84	73	45
Efter Landarbejderforen.	— ...	94	103	62	60	69	58

De midlertidige Landarbejderes Dagløn er altsaa i de fleste Tilfælde 50—100 Øre højere end de faste Arbejderes Dagløn.

Hvad foran er anført om Lønnen for faste Arbejdere i de forskellige Aldersklasser gælder i alt væsentligt ogsaa for de midlertidige Arbejdere; de unge og midaldrende er gennemgaaende bedre lønnede end de gamle.

Til Sammenligning af de midlertidige Daglejeres Løn i 1905, 1910, 1915 og 1918 skal anføres nedenstaaende Oversigt, der angiver Lønnen for Landet under eet paa de tre Tidspunkter. Lønsatserne er beregnede som Gennemsnittet af Landboforeningernes og Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser.

Den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for:

	Midlertidige Arbejdere paa egen Kost			Midlertidige Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.	Foraar og Sommer Kr.	Høst Kr.	Vinter Kr.
1905.....	2,29	2,74	1,68	1,62	2,02	1,10
1910.....	2,79	3,23	2,00	2,02	2,45	1,32
1915.....	3,43	3,88	2,49	2,46	2,93	1,66
1918.....	5,93	6,59	4,16	4,12	4,85	2,66
Stigning						
1905—1910.....	0,50	0,49	0,32	0,40	0,43	0,22
1910—1915.....	0,64	0,65	0,49	0,44	0,48	0,34
1915—1918.....	2,50	2,71	1,67	1,66	1,92	1,00

Som det vil ses, er Sommer- og Høstlønnen steget med ca. $2\frac{1}{2}$ Kr. pr. Dag for Arbejdere paa egen Kost, med ca. $1\frac{3}{4}$ Kr. for Arbejdere paa Husbondens Kost; Vinterlønnen er steget noget mindre, henholdsvis ca. $1\frac{2}{3}$ Kr. og 1 Kr. I Gennemsnit er Lønnen for de midlertidige Arbejdere steget med ca. 2 Tredjedele siden 1915, altsaa omtrent det samme som ovenfor blev fundet for de faste Arbejders Vedkommende.

3. Kvindelige Arbejders Lønforhold.

For de kvindelige Arbejders Vedkommende vil det ogsaa være nødvendigt at skelne mellem faste og midlertidige. Sondringen herimellem er dog som ovenfor berørt mindre skarp end for de mandlige Landarbejders Vedkommende. Ved faste kvindelige Arbejdere har man vistnok i Regelen forstaaet saadanne, der er gifte med fast ansatte Tjenestehusmænd, og som gør Arbejde paa Gaarden. Men selv for den faste Daglejerske vil der kun undtagelsesvis være regelmæssigt Arbejde hele Aaret rundt. Man har derfor heller ikke fundet det rigtigt at opstille nogen Beregning over de kvindelige Daglejeres Aarsfortjeneste, men kun meddelt Daglønsatserne for de tre Aarstider.

I Tabel 8 (Side 41—43) findes der udførlige Oplysninger om de kvindelige Daglejeres Gennemsnitsdagløn i Landets enkelte Dele, beregnet saavel efter Oplysningerne fra Landboforeningerne som fra Husmands- og Landarbejderforeningerne. Paa Grundlag af denne Tabel anføres nedenstaaende Oversigt (S. 44) over faste kvindelige Arbejders Gennemsnitsløn for hele Landet under eet.

Ligesom for de mandlige Daglejeres Vedkommende er Husmands-

Tabel 8. Landarbejderes Dagløn i 1918. Kvinder.

1918		Efter Opgivelser fra Landboforeninger											
		Arbejdersker paa egen Kost						Arbejdersker paa Husbondens Kost					
		Faste Arbejdersker			Midlertidige Arbejdersker			Faste Arbejdersker			Midlertidige Arbejdersker		
		Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Kvinder		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Amtet og Landsdele													
Københavns Amt.....	»	4,50	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Frederiksborg —	3,50	5,00	2,00	4,50	6,00	3,00	2,00	4,00	2,00	2,00	4,00	2,00	
Holbæk —	4,00	4,50	2,75	4,50	4,75	3,50	2,00	2,00	1,00	2,25	2,50	1,38	
Sorø —	2,50	3,50	2,38	2,67	4,00	2,38	2,25	3,50	2,00	2,25	3,50	1,75	
Præstø —	2,63	3,20	2,38	3,00	3,33	2,58	2,38	2,83	1,67	2,50	2,67	2,00	
Sjælland...		2,96	3,82	2,40	3,50	4,35	2,75	2,21	3,07	1,71	2,29	3,00	1,75
Bornholm...		5,00	5,00	4,00	5,00	5,00	4,00	»	3,00	»	»	4,00	»
Lolland-Falster...		3,33	3,83	2,67	4,00	4,88	6,50	2,67	3,00	2,00	3,00	3,67	2,25
Svendborg Amt.....	3,67	4,50	3,00	»	»	»	2,50	3,50	1,75	2,50	2,88	2,00	
Odense —	3,05	4,10	2,70	3,17	4,33	2,83	2,00	3,13	1,67	1,88	3,13	1,83	
Fyn...		3,28	4,25	2,44	3,17	4,33	2,83	2,17	3,29	1,70	1,95	3,04	1,88
Øerne...		3,20	4,00	2,52	3,59	4,50	3,13	2,28	3,14	1,77	1,98	3,18	1,86
Vejle Amt.....	»	5,00	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	
Aarhus —	4,30	4,83	2,94	4,67	5,00	3,38	3,00	3,00	3,00	3,25	3,25	3,00	
Randers —	3,50	4,50	2,67	4,25	4,75	3,75	2,50	4,00	2,00	3,00	5,00	2,00	
Det sydøstl. Jylland...		4,00	4,78	2,82	4,50	4,90	3,56	2,75	3,25	2,50	3,17	3,83	2,50
Aalborg Amt.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2,00	2,50	»	
Hjørring —	3,50	4,25	3,00	4,00	4,75	3,50	2,13	2,88	2,00	1,75	2,25	»	
Thisted —	3,50	4,50	2,00	5,00	5,33	3,50	2,00	3,00	1,50	3,00	3,63	2,33	
Det nordlige Jylland...		3,50	4,38	2,50	4,50	5,10	3,50	2,08	2,92	1,75	2,55	3,21	2,33
Viborg Amt.....	4,50	5,50	2,83	»	»	»	2,75	3,67	1,67	3,00	4,00	1,50	
Ringkøbing —	4,00	4,75	2,50	4,50	5,00	2,75	2,63	2,88	1,33	2,96	3,13	1,88	
Ribe —	5,00	5,00	3,50	4,50	4,50	4,00	3,50	3,50	2,50	3,25	3,50	2,50	
Det sydvestl. Jylland...		4,45	5,17	2,83	4,50	4,83	3,17	2,78	3,25	1,64	3,03	3,31	1,92
Jylland...		4,05	4,82	2,78	4,50	4,94	3,43	2,64	3,18	1,83	2,91	3,36	2,14
Hele Landet...		3,58	4,35	2,63	4,03	4,71	3,25	2,46	3,16	1,80	2,46	3,27	1,99

Tabel 8 (fortsat). Landarbejderes

1918		Efter Opgivelser fra Husmandsforeninger								
		Arbejdersker paa egen Kost						Arbejdersker paa Hus		
		Faste Arbejdersker			Midlertidige Arbejdersker			Faste Arbejdersker		
		Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
		Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	
Kvinder										
Amter og Landsdele										
Københavns Amt.....		3,15	4,13	2,53	3,49	4,53	2,91	2,25	3,08	1,73
Frederiksborg —		3,16	3,91	2,51	3,62	4,23	2,78	2,03	2,77	1,48
Holbæk —		2,66	5,36	1,93	3,07	3,74	2,31	1,77	1,25	1,18
Sorsø —		2,71	3,32	2,01	3,26	3,92	2,48	1,91	2,56	1,37
Præstø —		2,48	3,09	1,87	3,02	3,60	2,27	1,80	2,43	1,28
Sjælland. .		2,77	3,92	2,09	3,25	3,94	2,48	1,92	2,36	1,36
Bornholm. .		3,01	3,38	2,28	3,64	4,30	2,88	1,94	2,34	1,28
Lolland-Falster. .		2,76	4,01	2,13	3,50	4,60	2,53	2,07	3,08	1,52
Svendborg Amt.		2,87	3,37	2,17	3,14	3,71	2,45	1,91	2,52	1,58
Odense —		3,12	3,95	2,40	3,52	4,32	2,80	2,19	2,94	1,65
Fyn...		3,03	3,74	2,32	3,38	4,09	2,66	2,08	2,78	1,52
Øerne...		2,85	3,86	2,16	3,33	4,07	2,54	1,99	2,57	1,42
Vejle Amt.....		2,85	3,37	2,01	3,23	3,52	2,31	1,91	2,20	1,14
Aarhus —		3,28	3,82	2,40	3,73	4,28	2,88	2,11	2,59	1,40
Randers —		3,11	3,45	2,16	3,38	3,72	2,43	2,08	2,63	1,48
Det sydøstl. Jylland...		3,11	3,59	2,22	3,52	3,96	2,62	2,04	2,47	1,33
Aalborg Amt.....		3,52	4,13	2,33	3,99	4,47	2,89	2,17	2,73	1,28
Hjørring —		3,65	4,33	2,57	4,35	4,77	3,12	2,11	2,63	1,30
Thisted —		3,72	4,21	2,66	4,17	4,75	2,82	2,53	3,22	1,55
Det nordlige Jylland...		3,61	4,21	2,47	4,15	4,64	2,95	2,23	2,80	1,34
Viborg Amt.....		3,66	4,29	2,48	4,11	4,61	2,94	2,45	3,04	1,47
Ringkøbing —		4,30	4,19	2,55	4,31	4,67	3,02	2,33	2,82	1,32
Ribe .. —		3,54	4,03	2,45	4,24	4,45	2,95	2,35	2,64	1,43
Det sydvestl. Jylland...		3,32	4,19	2,49	4,22	4,63	2,97	2,38	2,86	1,41
Jylland...		3,51	4,01	2,40	4,02	4,46	2,87	2,22	2,73	1,36
Hele Landet...		3,17	3,93	2,28	3,67	4,27	2,71	2,11	2,63	1,39

Dagløn i 1918. Kvinder.

bondens Kost			Efter Opgivelser fra Landarbejderforeninger											
			Arbejdersker paa egen Kost						Arbejdersker paa Husbondens Kost					
			Midlertidige Arbejdersker			Faste Arbejdersker			Midlertidige Arbejdersker			Faste Arbejdersker		
Foraar og Sommer	Høst	Vinter /	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
2,76	3,56	2,26	3,11	4,19	1,83	3,50	4,78	2,18	2,17	3,08	1,54	2,13	3,47	1,50
2,58	2,97	1,85	2,88	3,67	2,24	3,43	4,43	2,92	1,81	2,64	1,33	2,64	3,50	2,17
2,15	2,86	1,50	2,67	3,25	2,06	2,88	3,60	2,34	1,63	2,31	1,38	2,04	2,82	1,54
2,37	2,88	1,97	2,48	3,17	1,81	2,93	3,90	2,43	1,58	2,25	1,35	2,08	2,92	1,92
2,22	2,87	1,74	2,50	3,07	1,97	2,75	3,34	2,25	1,88	2,47	1,44	2,21	2,79	1,85
2,32	2,97	1,81	2,67	3,39	1,99	3,08	3,99	2,40	1,82	2,57	1,41	2,23	3,13	1,78
2,44	2,75	1,68	2,71	3,42	2,04	3,04	3,67	2,38	1,64	2,04	1,04	1,79	2,04	1,21
2,48	3,51	1,80	2,77	3,75	2,17	3,53	4,89	2,52	2,29	3,25	1,58	2,50	3,68	1,92
2,20	2,74	1,58	2,48	3,19	2,03	3,21	3,64	2,40	1,71	2,18	1,36	2,03	2,56	1,59
2,50	3,30	1,89	2,63	3,37	2,21	3,10	3,88	2,53	2,10	2,78	1,78	2,18	3,05	1,81
2,38	3,09	1,81	2,54	3,27	2,14	3,16	3,74	2,45	1,86	2,43	1,52	2,10	2,79	1,68
2,36	3,06	1,81	2,64	3,40	2,05	3,18	4,04	2,43	1,86	2,53	1,42	2,18	2,98	1,71
2,25	2,42	1,41	2,50	2,80	2,16	2,71	3,04	1,79	1,86	2,22	1,68	1,69	2,07	1,25
2,77	3,23	1,91	3,09	3,53	2,45	3,35	3,75	2,65	2,07	2,38	1,83	2,25	2,63	1,75
2,46	2,73	1,64	3,39	3,96	2,45	3,92	4,42	3,16	2,32	2,82	1,54	2,60	2,90	2,10
2,50	2,82	1,66	3,03	3,46	2,37	3,41	3,84	2,59	2,06	2,46	2,20	2,23	2,58	1,75
2,57	3,07	1,70	3,00	3,75	2,50	3,50	4,25	3,00	1,90	2,60	1,17	2,13	2,75	1,75
2,53	2,96	1,74	3,10	3,70	2,20	3,30	4,00	2,50	2,15	2,19	1,20	1,85	2,30	1,25
2,99	3,67	1,78	6,00	7,00	»	»	»	»	3,00	3,50	1,50	»	»	»
2,64	3,15	1,73	3,35	4,05	2,29	3,39	4,11	2,67	2,19	2,61	1,25	1,97	2,50	1,42
2,68	3,13	1,70	3,17	3,50	2,33	3,58	3,80	2,58	2,50	2,50	1,50	2,40	2,75	1,80
2,85	3,27	1,68	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
2,68	2,89	2,14	»	»	»	2,50	3,00	2,00	1,25	1,75	0,75	»	»	»
2,74	3,10	1,85	3,17	3,50	2,33	3,45	3,67	2,50	2,08	2,31	1,25	2,40	2,75	1,80
2,64	3,04	1,75	3,11	3,60	2,34	3,41	3,88	2,59	2,10	2,49	1,52	2,19	2,59	1,70
2,51	3,05	1,78	2,77	3,45	2,13	3,25	3,99	2,48	1,95	2,51	1,45	1,99	2,86	1,71

	Faste Arbejdere paa egen Kost			Faste Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Efter Landboforen. Opgivelser..	3,58	4,35	2,63	2,46	3,16	1,80
Efter Husmandsforen. — ..	3,17	3,93	2,28	2,11	2,63	1,39
Efter Landarbejderforen. — ..	2,77	3,45	2,13	1,95	2,51	1,45

og Landarbejderforeningernes Lønopgivelser som Regel noget lavere end Landboforeningernes. I Gennemsnit er Daglønnen for faste Arbejdere paa egen Kost i Foraaret og Sommeren $3\frac{1}{4}$ Kr. i Høsten 4 Kr. og om Vinteren $2\frac{1}{2}$ Kr. For Arbejdere paa Husbondens Kost er Daglønnen i Regelen 1 Kr. mindre.

Af hosstaaende Oversigt — hvor Tallene er Gennemsnit af Landboforeningernes og Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser — fremgaar det endvidere, at den gennemsnitlige Dagløn for de faste Arbejdere — ligesom det var Tilfældet for de mandlige Arbejders Vedkommende — er højere i Jylland end paa Øerne.

Faste Arbejderskers Dagløn, naar der arbejdes:

	paa egen Kost			Paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
Øerne	2,97	3,82	2,31	2,10	2,85	1,60
Jylland	3,68	4,31	2,57	2,40	2,90	1,64

Endelig er de midlertidige Arbejderskers Dagløn noget højere end de fastes, hvilket ogsaa var Tilfældet for de mandlige Arbejders Vedkommende.

Til Sammenligning af Daglønnen nu og tidligere skal anføres nedenstaaende Tal, der angiver Gennemsnittet af Landboforeningernes og Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser.

Den gennemsnitlige Dagløn udgjorde for:

	Faste Arbejdere paa egen Kost			Faste Arbejdere paa Husbondens Kost		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.
1905.....	1,40	1,70	1,08	0,96	1,21	0,68
1910.....	1,63	1,98	1,26	1,13	1,45	0,85
1915.....	2,03	2,40	1,56	1,39	1,76	1,04
1918.....	3,27	4,02	2,42	2,25	2,87	1,61
Stigning:						
1905—1910.....	0,23	0,28	0,18	0,17	0,24	0,17
1910—1915.....	0,40	0,42	0,30	0,26	0,21	0,19
1915—1918.....	1,24	1,62	0,96	0,86	1,11	0,57

Som det vil ses, er Lønnen ogsaa her steget betydeligt i de senere Aar. En fast Daglejerske (paa egen Kost), som arbejder 137 Sommerdage, 36 Høstdage og 127 Vinterdage, vil med Lønsatserne for 1918 tjene gennemsnitlig 300 Øre om Dagen; det tilsvarende Tal for 1915 er beregnet til 187 Øre; Stigningen udgør saaledes 113 Øre eller ca. 60 pCt. Heroverfor var Stigningen fra 1910—1915 kun 43 pCt.

4. Akkordarbejde i Landbruget.

Som det vil ses af det aftrykte Spørgeskema (S. 70) er der foruden om Daglønnen ogsaa blevet indhentet Oplysninger om Anvendelsen af Akkordarbejde, og Resultaterne af Undersøgelsen over, i hvilken Grad Akkordarbejde anvendes, er meddelt ovenfor i Tabel 6 (Side 28).

Der foreligger Oplysninger om den udbetalte Løn i Landbrugs-aaet 1917—18 for 259 900 Arbejdsdage. Af disse betales der Akkordløn for 30 100 Dage eller for ca. 12 pCt. af det hele Antal Arbejdsdage. Af hosstaaende Oversigt fremgaar det, at Arbejde paa Akkord

Arbejdsdagens Fordeling mellem Daglønsarbejde og Akkordarbejde.

Absolute Tal.	Øerne	Jylland	Mindre	Større
	100 Dage	100 Dage	Gaarde 100 Dage	Gaarde 100 Dage
Paa Dagløn	1 765	533	652	1 646
Paa Akkordløn	195	106	129	172
Tilsammen...	1 960	639	781	1 818
Forholdstal.	pct.	pct.	pct.	pct.
Paa Dagløn	90,1	83,3	83,5	90,5
Paa Akkordløn	9,9	16,7	16,5	9,5
Tilsammen...	100,0	100,0	100,0	100,0

er mere almindeligt i Jylland, hvor der er betalt Akkordløn for 16,7 pCt. af Arbejdsdagene, end paa Øerne, hvor den tilsvarende pCt. kun er 9,9. — Paa samme Maade ses det, at Akkordarbejde spiller en noget større Rolle paa Bøndergaardene end paa de større Gaarde. Betaling efter Akkord er hyppigst i Foraars- og Sommertiden (14 pCt. af Arbejdsdagene), medens Akkord i Høsten anvendtes for 8 pCt. af Dagene og i Vintertiden for 10 pCt. af Dagene.

Fortjenesten ved Arbejde paa Akkord er adskilligt større end Fortjenesten ved Arbejde paa Dagløn. Det viser sig saaledes, at

den gennemsnitlige daglige Fortjeneste ved Akkord i Foraaret og Sommeren for de faste Daglejere paa egen Kost er 1 Kr. 70 Øre (ca. 42 pCt.) højere end Fortjenesten efter Dagløn, i Høsten er Fortjenesten ved Akkord 2 Kr. (ca. 44 pCt.) højere og om Vinteren 180 Øre (ca. 56 pCt.) højere pr. Dag. I Gennemsnit er Fortjenesten ved Akkord 47,_s pCt. højere end ved Arbejde paa Dagløn. Regnes der med stadigt Arbejde Aaret rundt, saaledes at der udbetales almindelig Dagløn i de 88 pCt. af denne Tid, medens der udbetales et Tillæg af 47,_s pCt. til den almindelige Dagløn i de resterende 12 pCt. af Aarets Arbejdsdage, i hvilke der arbejdes paa Akkord (jfr. foran), finder man en Aarsfortjeneste, der er 5,7 pCt. højere, end hvis der ikke arbejdes paa Akkord. Det er dette Tillæg, der ovenfor Side 37 er bragt i Anvendelse ved Beregningen af Aarsfortjenesten for de faste mandlige Daglejere paa egen Kost.

III. Arbejdstiden.

I Tabel 9 (Side 47—49) er meddelt en Række Data til Oplysning om Arbejdstiden i Landbruget i de forskellige Dele af Landet, beregnede paa Grundlag af de fra Landboforeningerne og Husmands- og Landarbejderforeningerne indsendte skønsmæssige Oplysninger. Nettoarbejdstiden, d. v. s. den samlede Arbejdsdag med Fradrag af den Tid, der medgaar til Maaltids- og Hvilepavser, var for hele Landet under eet:

		Nettoarbejdstid:		
		Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Efter Landboforen.	Opgivelser.....	10,0	10,1	8,0
Efter Husmandsforen.	—	9,9	10,1	8,1
Efter Landarbejderforen.	—	10,1	10,2	8,3

Som det vil ses, er Nettoarbejdstiden i Gennemsnit omtrent den samme efter Husmands- og Landarbejderforeningernes som efter Landboforeningernes Opgivelser. Med runde Tal kan den daglige Arbejdstid herefter ansættes til 10 Timer om Foraaret og Sommeren, godt 10 Timer i Høsten og godt 8 Timer om Vinteren.

Af Oversigten Side 50, hvor Tallene er Gennemsnitstal mellem Landboforeningernes og Husmands- og Landarbejderforeningernes Opgivelser, fremgaar det, at Nettoarbejdstiden i det hele er omtrent den samme paa Øerne og i Jylland. Kun for Vintertiden er der nogen Forskel, der dog kun er ringe.

Tabel 9. Arbejdstiden i Landbruget 1918.

1918		Efter Opgivelser fra Landboforeninger								
		Bruttoarbejdstid			Hviletid			Nettoarbejdstid		
		Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Amters og Landsdele		Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
København's Amt.....		12,0	12,0	9,0	1,8	1,8	1,5	10,2	10,2	7,5
Frederiksborg —		12,0	12,0	9,8	2,5	2,5	2,2	9,5	9,5	7,6
Holbæk —		12,0	12,5	9,5	2,3	2,3	1,5	9,7	10,2	8,0
Sorø —		12,0	12,0	9,6	1,9	1,9	1,4	10,1	10,1	8,2
Præstø —		11,7	11,7	9,4	1,8	1,8	1,4	9,9	9,9	8,0
Sjælland...		11,9	11,9	9,5	2,0	2,0	1,5	9,9	9,9	8,0
Bornholm...		12,0	12,0	10,0	2,0	2,0	2,0	10,0	10,0	8,0
Lolland-Falster...		11,8	12,2	9,8	2,1	2,1	1,4	9,7	10,1	8,4
Svendborg Amt.....		11,9	11,9	9,9	1,8	1,8	1,3	10,1	10,1	8,6
Odense —		12,0	12,3	9,6	1,8	1,9	1,4	10,2	10,4	8,2
Fyn...		12,0	12,1	9,8	1,8	1,8	1,4	10,2	10,3	8,4
Øerne...		11,9	12,0	9,6	1,9	1,9	1,5	10,0	10,1	8,1
Vejle Amt.....		11,9	12,0	9,8	2,0	2,0	1,0	9,9	10,0	8,3
Aarhus —		11,6	11,7	8,5	1,9	1,9	1,2	9,7	9,8	7,3
Randers —		11,8	11,8	9,8	1,8	1,8	1,0	10,0	10,0	8,8
Det sydøstlige Jylland...		11,8	11,8	8,9	1,9	1,9	1,1	9,9	9,9	7,8
Aalborg Amt.....		12,3	12,3	9,3	1,7	2,4	1,0	10,6	9,9	8,3
Hjørring —		12,0	12,5	9,0	2,8	2,8	1,8	9,2	9,7	7,7
Thisted —		12,9	13,3	8,9	2,9	2,9	1,3	10,0	10,4	7,6
Det nordlige Jylland...		12,6	12,8	9,0	2,6	2,7	1,2	10,0	10,1	7,8
Viborg Amt.....		12,4	12,5	9,2	2,3	2,3	1,0	10,1	10,2	8,2
Ringkøbing —		12,7	12,9	9,1	2,9	2,9	1,4	9,8	10,0	7,7
Ribe —		13,1	12,9	9,7	2,8	2,8	1,3	10,3	10,1	8,4
Det sydvestlige Jylland...		12,7	12,8	9,2	2,7	2,7	1,3	10,0	10,1	7,9
Jylland...		12,4	12,5	9,1	2,4	2,5	1,2	10,0	10,0	7,9
Hele Landet...		12,2	12,3	9,3	2,2	2,2	1,3	10,0	10,1	8,0

Tabel 9 (fortsat). Arbejdstiden i

1918		Efter Opgivelser fra Husmandsforeninger						
		Bruttoarbejdstid			Hviletid			Netto-
		Førraar og Sommer	Host	Vinter	Førraar og Sommer	Host	Vinter	
		Timer	Fimer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
Amters og Landsdele								
Københavns Amt	11,6	11,6	11,6	1,8	1,8	1,4	9,8
Frederiksborg	—	11,8	11,9	9,4	1,8	1,8	1,4	10,0
Holbæk	—	11,9	12,0	9,3	2,0	2,0	1,3	9,9
Sore	—	11,7	11,9	9,5	1,8	1,8	1,3	9,9
Præstø	—	11,8	12,0	9,5	1,7	1,7	1,3	10,1
Sjælland...		11,8	11,9	9,5	1,8	1,8	1,4	10,0
Bornholm...		12,1	12,4	9,7	2,1	2,1	1,4	10,0
Lolland-Falster...		11,8	11,9	9,7	1,9	1,9	1,3	9,9
Svendborg Amt	12,0	12,1	9,6	2,1	2,1	1,3	9,9
Odense	—	12,3	12,5	9,6	2,3	2,2	1,1	10,0
Fyn...		12,2	12,4	9,6	2,2	2,2	1,2	10,0
Øerne...		11,9	12,0	9,5	1,9	2,0	1,3	10,0
Vejle Amt	12,0	12,1	9,3	1,9	2,0	1,1	10,1
Aarhus	—	11,7	12,0	9,0	2,0	2,0	1,0	9,7
Randers	—	11,6	11,8	9,0	2,0	2,1	1,1	9,6
Det sydøstlige Jylland...		11,8	12,0	9,2	2,0	2,0	1,1	9,8
Aalborg Amt	12,2	12,4	9,4	2,1	2,1	1,1	10,1
Hjørring	—	11,4	12,5	9,3	2,2	2,3	1,1	9,2
Thisted	—	12,3	12,4	8,8	2,4	2,2	1,2	9,9
Det nordlige Jylland...		12,0	12,4	9,2	2,2	2,2	1,1	9,8
Viborg Amt	11,8	12,2	8,9	2,3	2,2	1,1	9,5
Ringkøbing	—	12,3	12,9	8,8	2,5	2,5	1,1	10,3
Ribe	—	12,4	12,7	9,1	2,3	2,2	1,1	10,1
Det sydvestlige Jylland...		12,3	12,6	8,9	2,4	2,3	1,1	9,9
Jylland...		12,1	12,4	9,0	2,2	2,2	1,1	9,9
Hele Landet...		12,0	12,2	9,3	2,1	2,1	1,2	9,9

Landbruget 1918.

arbejdstid		Efter Opgivelser fra Landarbejderforeninger								
		Bruttoarbejdstid			Hviletid			Nettoarbejdstid		
Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer	Timer
9,8	10,2	12,2	12,2	10,0	1,6	1,7	1,4	10,6	10,5	8,6
10,1	8,0	11,7	11,9	9,9	1,6	1,7	1,3	10,1	10,2	8,6
10,0	8,0	12,1	12,2	9,7	1,7	1,7	1,4	10,4	10,5	8,3
10,1	8,2	11,6	11,6	9,5	1,6	1,6	1,5	10,0	10,0	8,0
10,3	8,2	11,8	11,9	9,6	1,6	1,6	1,3	10,2	10,3	8,3
10,1	8,1	11,8	11,9	9,7	1,6	1,7	1,4	10,2	10,2	8,3
10,3	8,3	12,6	12,7	9,9	2,1	2,1	1,3	10,5	10,6	8,6
10,0	8,4	11,4	11,5	9,5	1,7	1,7	1,3	9,7	9,8	8,2
10,0	8,3	12,1	12,2	9,5	1,8	1,8	1,2	10,3	10,4	8,3
10,3	8,5	12,4	12,5	10,0	2,0	2,1	1,3	10,4	10,4	8,7
10,2	8,4	12,2	12,3	9,7	1,9	1,9	1,3	10,3	10,4	8,4
10,0	8,2	11,9	12,0	9,7	1,7	1,8	1,3	10,2	10,2	8,4
10,1	8,2	11,5	11,6	9,3	1,7	1,7	1,1	9,8	9,9	8,2
10,0	8,0	11,8	11,9	8,9	1,9	2,0	1,0	9,9	9,9	7,9
9,7	7,9	11,6	11,2	8,9	1,9	1,8	1,1	9,7	9,4	7,8
10,0	8,1	11,6	11,5	9,1	1,8	1,8	1,1	9,8	9,7	8,0
10,3	8,3	11,1	11,8	8,8	1,5	1,7	0,9	9,6	10,1	7,9
10,2	8,2	12,5	12,5	9,1	1,9	1,9	1,0	10,6	10,6	8,1
10,2	7,6	13,2	13,5	9,0	3,0	2,8	1,3	10,2	10,7	7,7
10,2	8,1	12,0	12,4	9,0	1,9	1,9	1,0	10,1	10,5	8,0
10,0	7,8	12,0	12,2	9,4	2,2	2,1	0,9	9,8	10,1	8,5
10,4	7,7	12,8	13,5	9,0	2,0	2,3	0,8	10,8	11,2	8,2
10,5	8,0	12,7	13,3	10,0	1,8	2,0	1,0	10,9	11,3	9,0
10,3	7,8	12,3	12,6	9,4	2,1	2,1	0,9	10,2	10,5	8,5
10,2	7,9	11,8	11,9	9,1	1,8	1,8	1,1	10,0	10,1	8,0
10,1	8,1	11,9	12,0	9,5	1,8	1,8	1,2	10,1	10,2	8,3

	Nettoarbejdstid:		
	Foraar og Sommer	Høst	Vinter
Øerne.....	10,0 Timer	10,1 Timer	8,2 Timer
Jylland.....	10,0 —	10,1 —	7,9 —

Hviletiden, som om Sommeren i Regelen bestaar af $\frac{1}{2}$ Times Ophold til Maaltiderne Formiddag og Eftermiddag og 1 à 2 Timers Hvil om Middagen, og om Vinteren af en Mellemmaaltidspavse og et noget kortere Middagshvil end om Sommeren — udgør som det vil ses af Tabellen — for hele Landet i Gennemsnit ca. 2 Timer om Sommeren og godt 1 Time om Vinteren. Hviletiden er om Foraaret og Sommeren noget længere i Jylland end paa Øerne, medens den om Vinteren er længst paa Øerne.

Til Sammenligning af Nettoarbejdstidens Længde i 1897, 1905, 1910 og 1915 skal meddeles følgende Oversigt:

	Den daglige Arbejdstid udgjorde efter Landboforeningernes Opgivelser:			
	Øerne		Jylland	
		Timer		Timer
Sommer	1897....	10 $\frac{1}{2}$ à 11	11	—
	1905....	10 $\frac{1}{2}$	10	—
	1910....	10 à 10 $\frac{1}{2}$	10	—
	1915....	10	9 $\frac{1}{2}$ à 10	—
	1918....	10	10	—
Vinter..	1897....	9	9	—
	1905....	8 $\frac{1}{2}$	8 à 8 $\frac{1}{2}$	—
	1910....	8 $\frac{1}{2}$	8 à 8 $\frac{1}{2}$	—
	1915....	8 $\frac{1}{2}$	8	—
	1918....	8	8	—

Medens Arbejdstiden i Landbruget blev ikke saa lidt forkortet i Tiden mellem 1897 og 1905, paa Øerne med $\frac{1}{2}$ Time daglig og i Jylland med henimod 1 Time, synes der i Femaaret 1905—10 kun at have været en ganske ringe Nedgang i Arbejdsdagens Længde. I Tiden fra 1910—1915 og fra 1915—18 er der igen om end kun en mindre Nedgang at spore.

Lønforhold for kvindeligt Husgerningstyende i Byerne.

Som omtalt i Forordet indsamlede Departementet i Oktober Maaned 1918 paa den Side 5 beskrevne Maade et Materiale til Belysning af det kvindelige Husgerningstyendes Lønforhold i Byerne. I Tabel 10 (Side 52—53) er givet en Hovedoversigt over Resultaterne af denne Undersøgelse.

I Overensstemmelse med Fremgangsmaaden ved andre lignende Undersøgelser og for med Sikkerhed at kunne imødegaa muligt senere fremkommende Indvendinger gaaende ud paa, at Materialet var ensidigt, blev baade Husbond og Tyende spurgt. I Tabel 10 er for de to Rækker af Oplysninger, der i det væsentlige maa vedrøre de samme Personer, meddelt, hvorledes disse Tyender fordeler sig efter Maanedsløn og Stilling. Som det af disse Tabeller fremgaar, modtog man fra Husbonder Oplysning om ialt 3 545 Personers Lønforhold (1 979 fra Hovedstaden og 1 566 fra Provinsbyer), medens af Tyendeskemaaer ialt indkom 3 447, hvoraf 1 854 fra Hovedstaden og 1 593 fra Provinsbyer. Den nærmere Fordeling paa de forskellige Tyendebestillinger fremgaar af følgende Oversigt:

	Efter Oplysning fra			
	Husbonden		Tyendet	
	Hoved- staden	Provins- byerne	Hoved- staden	Provins- byerne
Enepiger	1 124	788	992	826
Stuepiger	344	308	289	252
Kokkepiger	302	321	272	350
Husbestyrerinder	41	36	53	29
Husjomfruer	17	10	48	23
Barnepiger	70	61	53	49
Unge Piger og Frøken- piger	81	42	147	64
Tilsammen . . .	1 979	1 566	1 854	1 593

Det er saaledes især Enepiger, Stuepiger og Kokkepiger, hvormod yderligere Oplysning foreligger. Der vil iøvrigt her være Grund til at gøre opmærksom paa, at saa nødvendig og naturlig en Deling efter Bestilling end er, er Grænserne mellem saadanne Tyendeklasser naturligvis i mange Tilfælde ikke klare; saaledes er »Unge Piger« eller Frøkenpigers Stilling i Virkeligheden ofte den samme som Enepigens, medens det modsatte ogsaa finder Sted og da blot giver sig Udslag i vedkom-

Tabel 10. Lønforhold for kvindeligt Husgerningstvende

a. Hovedstaden								
Maanedsløn	Ene- piger	Stue- piger	Kok- ke- piger	Hus- be- styrer- inder	Hus- jom- fruer	Barne- piger	Unge Piger, Frø- ken- piger	Til- sam- men
1. Efter Oplysning fra Husbonden.								
Under 15 Kr.....	8	1	»	2	1	1	1	14
15—19	39	10	2	1	»	5	7	64
20	108	11	1	3	1	3	14	141
21	3	»	»	»	»	»	»	3
22	46	12	1	»	»	3	4	66
23	7	3	1	»	»	»	»	11
24	10	2	1	»	»	»	»	13
25	235	52	12	6	»	10	23	338
26—29	52	15	3	1	»	2	3	76
30	315	88	38	10	1	10	13	475
31—34	28	2	7	1	1	»	»	39
35	190	79	70	7	»	17	6	369
36—39	10	5	8	»	»	1	1	25
40	61	46	93	6	3	8	2	219
41—44	»	4	3	»	1	»	»	8
45	6	10	31	1	1	3	4	56
46—49	»	»	1	»	»	»	»	1
50	4	4	25	3	1	5	3	45
over 50	2	»	5	»	7	2	»	16
Ialt...	1 124	344	302	41	17	70	81	1 979
2. Efter Oplysning fra Tyendet.								
Under 15 Kr.....	6	»	»	2	1	»	2	11
15—19	32	3	1	2	1	1	12	52
20	86	9	2	3	2	1	25	128
21	4	»	»	»	»	»	»	4
22	44	12	1	»	»	4	8	69
23	6	3	»	1	»	»	»	10
24	12	2	1	»	»	»	»	15
25	201	36	12	7	»	7	40	303
26—29	50	13	4	»	»	2	6	75
30	281	69	40	11	3	13	28	445
31—34	27	7	7	1	1	2	2	47
35	170	70	64	10	11	12	12	349
36—39	9	6	10	»	»	»	2	27
40	52	46	75	10	13	5	7	208
41—44	»	3	1	»	»	»	»	4
45	8	7	34	1	3	3	3	59
46—49	»	»	1	»	»	»	»	1
50	4	3	16	3	7	3	»	36
over 50	»	»	3	2	6	»	»	11
Ialt...	992	289	272	53	48	53	147	1 854

i Byerne. Fordeling efter Stilling og Maanedsløn.

b. Provinsbyerne

Maanedsløn	Ene- piger	Stue- piger	Kok- ke- piger	Hus- be- styrer- inder	Hus- jom- fruer	Barne- piger	Unge Piger, Frø- ken- piger	Til- sam- men
1. Efter Oplysning fra Husbonden.								
Under 15 Kr.....	21	28	4	»	»	23	7	83
15—19 -	130	65	13	1	»	17	10	236
20 -	134	53	16	»	»	9	9	221
21 -	2	2	»	»	»	»	»	4
22 -	58	16	15	»	»	1	»	90
23 -	11	2	2	»	»	»	»	15
24 -	12	3	4	»	»	1	»	20
25 -	227	63	81	3	»	5	9	388
26—29 -	23	11	21	»	»	1	1	57
30 -	126	42	105	6	1	2	3	285
31—34. -	7	3	5	2	»	»	»	17
35 -	33	16	42	8	1	2	1	103
36—39 -	»	1	1	»	»	»	1	3
40 -	4	3	7	8	2	»	1	25
41—44 -	»	»	»	1	»	»	»	1
45 -	»	»	4	1	1	»	»	6
46—49 -	»	»	»	»	»	»	»	»
50 -	»	»	1	5	4	»	»	10
over 50 -	»	»	»	1	1	»	»	2
Ialt...	788	308	321	36	10	61	42	1566
2. Efter Oplysning fra Tyendet.								
Under 15 Kr.....	28	14	4	»	»	16	7	69
15—19 -	132	43	4	1	»	12	12	204
20 -	135	44	19	3	»	9	19	229
21 -	2	1	»	»	»	»	»	3
22 -	58	16	16	»	»	1	3	94
23 -	13	5	1	»	»	»	»	19
24 -	14	1	7	»	»	»	»	22
25 -	241	53	96	3	1	7	17	418
26—29 -	27	12	17	»	»	1	»	57
30 -	137	36	108	5	5	»	3	294
31—34 -	7	6	11	1	»	»	»	25
35 -	28	12	48	6	7	2	2	105
36—39 -	»	1	1	»	»	»	»	2
40 -	4	7	11	7	2	1	1	33
41—44 -	»	»	1	1	»	»	»	2
45 -	»	1	5	»	3	»	»	9
46—49 -	»	»	»	»	»	»	»	»
50 -	»	»	1	1	4	»	»	6
over 50 -	»	»	»	1	1	»	»	2
Ialt...	826	252	350	29	23	49	64	1593

mendes familiære Stilling eller paa anden lignende Maade. Usikkerheden kommer ogsaa til Syne i Betegnelser som »Barne-Stuepige« o. s. v. Ved Henførelsen til en af de her benyttede Klasser har det paa Spørgeskemaet optagne Spørgsmaal, om der i Husholdningen fandtes anden Hjælp, været vejledende. En »Barne-Stuepige« i en Husholdning, hvor ingen anden Hjælp benyttes, er saaledes henført til Ene-piger og ellers til Barnepiger, medens Grupperne Stuepiger og Kokkepiger saavidt muligt kun har optaget Tyender fra Husholdninger, hvor der ogsaa fandtes anden fast Medhjælp. Endelig har en Sammenligning af de fra samme Husholdning stammende 2 Skemaer i visse Tilfælde ogsaa kunnet bidrage til Bestemmelsen af den paagældendes Tyende-Stilling.

Beregnes paa Grundlag af Tabel 10 den gennemsnitlige Maanedsløn, faar man nedenstaaende Tal; det vil af disse fremgaa, at de to Rækker

	Gennemsnitlig Maanedsløn			
	efter Oplysning fra Husbonden		efter Oplysning fra Tyendet	
	Hoved- staden Kr.	Provins- byerne Kr.	Hoved- staden Kr.	Provins- byerne Kr.
Enepiger	28,54	23,62	28,66	23,65
Stuepiger	31,43	22,61	32,06	23,94
Kokkepiger	37,82	28,00	37,26	28,53
Husbestyrerinder	31,40	36,88	32,73	33,58
Husjomfruer	43,12	44,50	39,88	38,73
Barnepiger	32,50	18,35	32,40	19,24
Unge Piger og } Frøkenpiger }	27,21	21,61	26,41	21,45

af Oplysninger stemmer særdeles godt overens. Men dette giver sig ikke alene Udslag i de beregnede Gennemsnitstal; ser man i Tabel 10 paa de faktiske Lønninger, af hvilke Gennemsnitstallene er fundne, vil Fordelingen paa de enkelte Løntrin vise sig at være i Hovedsagen den samme, hvad enten man betragter de Tal, der stammer fra den ene eller den anden Række af Oplysninger. De Uoverensstemmelser, som virkelig findes, og som ogsaa giver sig Udslag i de ovenfor fundne Gennemsnitstal, kan da antages at stamme alene fra den Omstændighed, at der i den ene Række findes Oplysninger fra Husstande, der ikke er repræsenterede i den anden. Tages Gennemsnittene af de 2 Rækker Oplysninger, kan man regne, at det almindelige Niveau for Tyendets Maanedsløn i Byerne omkring Oktober 1918 var følgende:

	Hovedstaden	Provinsbyerne
Enepiger	29 Kr.	24 Kr.
Stuepiger	32 -	23 -
Kokkepiger	38 -	28 -
Husbestyrerinder	32 -	35 -
Husjomfruer	41 -	42 -
Barnepiger	32 -	19 -
Unge Piger }	27 -	22 -
Frøkenpiger }		

Disse Tal viser, at i alt Fald i Hovedstaden lønnes de mere specielle Pladser, Stuepige, Kokkepige, Husbestyrerinde og Husjomfru og Barnepige betydelig højere end Enepiger og lgn. og gennemgaaende ogsaa højere end tilsvarende Pladser i Provinsbyerne. Herfra danner dog Husbestyrerinderne og Husjomfruerne en Undtagelse. For disse 2 Klasser foreligger der imidlertid, som det fremgaar af Tabel 10, dels meget faa Oplysninger, og dels er Overgangen f. Eks. mellem Grupperne Enepiger og Husbestyrerinder meget flydende.

Som det fremgaar af Tabel 10 er Lønnen, ogsaa inden for de enkelte Tyendebestillinger, stærkt varierende. Som Hovedgrund her til kan først og fremmest anføres Tyendebestillingernes særlige Karakter i Sammenligning med andet Lønarbejde. Selv om man deler et Materiale som det, der ligger til Grund for nærværende Undersøgelser, efter saadanne Omstændigheder, som maa antages at øve kendelig Indflydelse paa Arbejdsvederlaget og f. Eks. særskilt betragter de Lønninger, der betales Enepiger af en bestemt Alder, som alle har beklædt den samme Plads i samme Tid, og som betjener Husstande, der bebor Lejligheder af samme Størrelse o. s. v., bliver der altid saa mange Momenter tilbage, at de Krav, der stilles til den paa-gældende Medhjælp i Art og Omfang, endnu kan være meget forskellige og begrunde meget forskellige Lønninger. Denne Omstændighed spiller en langt mindre Rolle inden for Fagene i Haandværk og Industri, for hvilke der yderligere kommer det Forhold til, at de allerfleste Lønninger her er fastsatte ved kollektive Aftaler; Mangelen af overenskomstmæssige Lønninger maa for Husgerningstyendets Vedkommende naturligvis ogsaa bidrage til uensartede Lønforhold; efter det i Tilknytning til nærværende Undersøgelse blandt Husassistenternes Forbunds Medlemmer indsamlede Lønmateriale at dømme, hvilket

Materiale, skønt lille, ikke i denne Henseende skiller sig fra Departementets eget, synes det imidlertid som om netop de uensartede Krav, der kan stilles til Tyender i iøvrigt ensartede Stillinger, og den forskellige Grad, i hvilken disse Krav kan fyldestgøres af den paagældende, spiller en langt større Rolle ved Fastsættelsen af Lønnen ved Tyenderhvervet end ved andre Lønerhverv. Naar de i det foregaaende omhandlede Lønforhold for Landbrugstyendet, for hvilket Arbejderoverenskomster endnu ikke har større Betydning, ikke udviser en tilsvarende Uensartethed som Husgerningstyendets, beror dette formentlig ogsaa paa, at Landbrugstyendet — ialt Fald det mandlige — ligesaavel kan betragtes som faglig Arbejder som Tyende, og under alle Omstændigheder maa betragtes som staaende paa Overgangen mellem disse to Klasser.

Blandt de Omstændigheder, som kan tænkes at influere paa Lønnens Størrelse, blev ovenfor nævnt Lejlighedens Størrelse; dels giver denne, om end ret ufuldkomment, Udtryk for Husbondens Velstand; men navnlig giver den for Enepigernes og Stuepigernes Vedkommende ogsaa et vist Udtryk for det Arbejde, der skal lønnes; for disse to Klasser af Tyende har man derfor i Tabel 11 (Side 58—59) fordelt det Antal Tyende, hvorom Oplysning haves gennem »Tyendeskeemaerne« (Skema B) dels efter Lønnens Størrelse dels efter det Antal Værelser, som findes i den Lejlighed, vedkommende Husstand bebor.

Det vil af denne Tabel ses, at nogen udpræget Sammenhæng mellem Lønnens Størrelse og Lejlighedens Størrelse findes ikke. Beregnes den gennemsnitlige Maanedsløn i de benyttede Grupper, finder man nedenstaaende Tal, i hvilke ganske vist spores en vis Bevægelse

	Gennemsnitlig Maanedsløn for			
	Enepiger		Stuepiger	
	Naar Husbondens Lejlighed har	Hovedstaden. Kr.	Provinsbyerne. Kr.	Hovedstaden. Kr.
2 eller 3 Værelser	25,96	17,00	26,50	—
4 Værelser	26,08	20,52	30,00	28,50
5 —	27,75	22,29	30,00	18,00
6 —	29,38	23,65	30,63	21,59
7 —	31,67	24,20	30,12	20,30
8 —	31,02	24,25	29,58	22,29
9 —	31,50	26,35	31,65	22,46
10 —	32,45	26,00	32,36	25,12
over 10 Værelser	27,60	24,16	35,18	24,63

i Retning af højere Løn, naar Lejligheden er større; men disse Gennemsnitstal er paa den anden Side sammensat af saa uensartede Lønninger, at der ikke kan tillægges denne Bevægelse større Betydning.

Paa Grundlag af Oplysningerne fra Husbonderne har man for alle Slags Tyende under eet beregnet Gennemsnitslønnens Ændring med Lejlighedens Størrelse og derved fundet følgende Resultater:

	Hovedstaden	Provinsbyerne
3 Værelser.....	22,70 Kr.	18,90 Kr.
4 —	26,30 -	21,00 -
5 —	28,00 -	22,20 -
6 —	29,90 -	23,30 -
7 —	32,00 -	23,30 -
8 —	33,40 -	25,00 -
9 — og derover	35,30 -	26,40 -

Her synes Bevægelsen at have givet sig tydeligere Udslag.

Lønnen stiger noget med Alderen; om denne haves kun Oplysning fra Tyendeskemaerne; for samtlige Tyendeklasser under et finder man efter disse Oplysninger følgende Fordeling paa 5-aarige Aldersklasser og de til disse svarende Gennemsnitslønninger:

Alder	Hovedstaden		Provinsbyerne	
	Antal Tyender.	Maanedsløn.	Antal Tyender.	Maanedsløn.
14 Aar og derunder.....	5	17,20 Kr.	17	12,90 Kr.
15—19 Aar	409	24,60 -	515	19,80 -
20—24 -	608	31,60 -	630	25,90 -
25—29 -	350	33,60 -	260	28,80 -
30—34 -	176	34,90 -	91	29,50 -
35—39 -	117	35,90 -	27	30,20 -
40 Aar og derover.....	179	32,90 -	30	33,60 -

I denne Sammenhæng kan ogsaa nævnes Lønnens Afhængighed af den Tid, i hvilken Tyendet har været beskæftiget i samme Husstand. Man finder her som ved Fordelingen efter Lejlighedens Størrelse en ganske ringe Stigning; i al Almindelighed kan det næppe siges, at der finder nogen betydende Stigning Sted i Lønnen for dem, der bliver længere Tid i samme Plads. Maaske gør ogsaa her en Lønbevægelse mod højere Lønninger sig gældende, en Bevægelse, der først giver sig synligt Udslag i Lønnen, derved at den paagældende skifter Tjeneste, saaledes at netop den, der først for nylig har tiltrådt

Tabel 11. Fordeling efter Maanedslønnens

Maanedsløn		A. Enepiger										
		Antal Værelser i Lejligheden										
a. Hovedstaden		2 og 3	4	5	6	7	8	9	10	over 10	Uan-givet	Ialt
Under 15 Kr.....		1	2	1	1	»	»	»	»	»	1	6
15—19 -		1	17	6	8	»	»	»	»	»	»	32
20 -		9	32	29	9	1	2	1	»	1	2	86
21 -		»	1	1	2	»	»	»	»	»	»	4
22 -		»	12	19	8	2	»	1	»	»	2	44
23 -		»	2	3	1	»	»	»	»	»	»	6
24 -		1	»	9	1	1	»	»	»	»	»	12
25 -		9	40	71	46	19	5	3	1	»	7	201
26—29 -		»	13	12	12	5	4	»	»	2	2	50
30 -		8	37	79	70	56	14	4	6	»	7	281
31—34 -		2	3	8	6	6	2	»	»	»	»	27
35 -		4	24	44	43	34	9	6	2	1	3	170
36—39.....		»	1	1	2	4	»	»	1	»	»	9
40 -		»	5	5	19	12	4	3	»	1	3	52
41—44 -		»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
45 -		»	»	2	1	3	1	»	1	»	»	8
46—49 -		»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
50 -		»	»	1	1	»	2	»	»	»	»	4
Tilsammen...		35	189	291	230	143	43	18	11	5	27	992
b. Provinsbyerne												
Under 15 Kr.....		2	6	8	5	2	4	»	»	1	»	28
15—19 -		»	24	30	33	18	14	4	2	4	3	132
20 -		2	16	29	29	22	19	5	6	5	2	135
21 -		»	»	»	1	»	»	»	1	»	»	2
22.....		»	3	19	15	12	2	»	5	1	1	58
23.....		»	»	2	7	3	»	»	1	»	»	13
24 -		»	1	2	5	2	1	»	1	2	»	14
25 -		»	9	42	65	44	36	17	14	10	4	241
26—29 -		»	»	3	4	5	6	5	2	2	»	27
30 -		»	6	16	27	29	22	16	12	6	3	137
31—34 -		»	1	»	3	1	»	2	»	»	»	7
35 -		»	1	3	6	5	4	2	3	1	3	28
36—39 -		»	»	»	1	»	1	»	2	»	»	4
Tilsammen...		4	67	154	201	143	109	51	49	32	16	826

en ny Plads, under iøvrigt ens Omstændigheder faar højere Løn end de, hvis Løn er fastsat ved ældre Aftale. Endelig vil en Del af en mulig Forskel i Løn ogsaa kunne hidrøre fra, at der blandt dem, der

tørrelse og Lejlighedens Størrelse.

B. Stuepiger

Maanedsløn	Antal Værelser i Lejligheden										Ialt
	3	4	5	6	7	8	9	10	Over 10	Uan-givet	
a. Hovedstaden											
Under 15 Kr.....	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
15—19 -	»	»	»	»	»	1	1	»	»	1	»
20 -	»	»	»	1	2	2	2	1	»	1	9
21 -	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
22 -	»	»	»	1	4	2	»	1	4	»	12
23 -	1	»	»	1	»	»	1	»	»	»	3
24 -	»	»	»	»	»	»	»	»	1	1	2
25 -	»	»	1	1	7	8	5	5	9	»	36
26—29 -	»	»	»	»	»	2	2	5	4	»	13
30 -	1	1	3	2	8	8	13	9	20	4	69
31—34 -	»	»	»	»	2	4	»	»	1	»	7
35 -	»	»	1	2	7	5	14	11	29	1	70
36—39 -	»	»	»	1	»	»	1	1	3	»	6
40 -	»	»	»	2	3	3	7	6	24	1	46
41—44 -	»	»	»	»	»	1	»	»	2	»	3
45 -	»	»	»	»	»	»	»	2	5	»	7
46—49 -	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
50 -	»	»	»	»	1	»	»	»	2	»	3
Tilsammen...	2	1	5	11	34	36	46	41	105	8	289
b. Provinsbyerne											
Under 15 Kr.....	»	»	»	3	3	2	1	3	1	1	14
15—19 -	»	1	2	1	4	5	9	7	14	»	43
20 -	»	»	1	7	8	5	5	3	14	1	44
21 -	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	1
22 -	»	»	»	»	»	1	4	2	9	»	16
23 -	»	»	»	»	1	»	1	»	3	»	5
24 -	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1
25 -	»	»	»	2	2	8	6	9	21	5	53
26—29 -	»	»	»	1	»	2	»	2	7	»	12
30 -	»	»	»	3	1	2	4	9	17	»	36
31—34 -	»	»	»	»	1	1	»	»	3	1	6
35 -	»	»	»	»	»	1	1	5	4	1	12
36—39 -	»	»	»	»	»	»	1	»	»	»	1
40 -	»	1	»	»	»	»	2	1	1	2	7
41—44 -	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
45 -	»	»	»	»	»	»	»	»	1	»	1
Tilsammen...	»	2	3	17	20	27	35	41	96	11	252

senest har tiltraadt Pladsen, findes forholdsvis mange unge; at dette virkelig finder Sted, vil fremgaa af Tabel 12, i hvilken man har fordelt den største af de her omhandlede Grupper — nemlig Enepigerne —

Tabel 12. Enepigernes Fordeling efter Alder og Tjenestetid.

Tjenestetid	14 Aar og derunder	15—19 Aar	20—24 Aar	25—29 Aar	30—34 Aar	35—39 Aar	40 Aar og derover	Alder uoplyst	Ialt
a. Hovedstaden									
1 Maaned	1	44	42	22	8	1	4	1	123
2 Maaneder	»	35	20	8	2	4	5	»	74
3 —	»	14	19	8	5	1	»	»	47
3—6 —	»	49	62	20	10	2	2	»	145
6—12 —	2	50	82	25	3	4	»	5	171
1—2 Aar	»	46	59	33	20	5	6	3	172
2—3 -	»	11	34	13	1	4	»	1	64
3—4 -	»	4	14	21	4	2	7	»	52
4—5 -	»	1	9	7	4	1	2	»	24
5—10 -	»	»	9	15	13	9	11	»	57
over 10 Aar	»	»	»	2	7	8	39	1	57
uangivet	»	1	2	»	»	»	2	1	6
Tilsammen...	3	255	352	174	77	41	78	12	992
b. Provinsbyer									
1 Maaned	3	33	23	4	2	»	»	»	65
2 Maaneder	1	18	19	4	2	»	»	»	44
3 —	»	12	11	1	»	»	»	1	25
3—6 —	1	109	107	27	3	1	»	7	255
6—12 —	1	54	64	21	5	»	»	3	148
1—2 Aar	»	49	69	24	4	»	1	»	147
2—3 -	»	17	21	8	1	»	»	»	47
3—4 -	»	6	14	8	2	»	1	1	32
4—5 -	»	1	3	6	3	»	»	»	13
5—10 -	»	»	8	11	8	2	»	»	29
over 10 Aar	»	»	»	2	3	5	9	»	19
uangivet	»	»	1	»	»	»	»	1	2
Tilsammen...	6	299	340	116	33	8	11	13	826

dels efter Alder og dels efter den Tid, de har været i deres sidste Plads. For de enkelte Aldersgrupper finder man følgende Gennemsnitstal for disse Tjenestetider:

	Hovedstaden	Provinsbyerne
14 Aar og derunder	6,0 Maaneder	2,7 Maaneder
15—19 Aar	8,5 —	9,2 —
20—24 -	14,4 —	13,2 —
25—29 -	24,4 —	25,4 —
30—34 -	40,1 —	47,9 —
35—39 -	58,8 —	116,8 —
40 Aar og derover	97,0 —	128,1 —
Samtlige Aldre...	25,0 Maaneder	17,4 Maaneder

Der er her en meget udpræget Bevægelse synlig; naar den for samtlige Aldre gennemsnitlige Tjenestetid i Provinsbyerne er betydelig mindre end i Hovedstaden, skønt næsten alle Aldersgrupper udviser gennemsnitlig større Tjenestetider i Provinsbyerne end i Hovedstaden, beror det paa, at de 826 Enepiger fra Provinsbyerne gennemgaaende er betydelig yngre end de 992 Enepiger fra Hovedstaden.

Husassistenternes Forbund

udsendte som omtalt i Forordet samtidig med, at Departementet indsamlede det foran omhandlede Materiale, til sine Medlemmer Spørgeskemaer af lignende Indhold som Departementets Spørgeskemaer og det indkomne Materiale er efter Aftale herom blevet bearbejdet af Departementet; i alt indkom henved 300 Skemaer, hvoraf dog en Del enten angik saa specielle Tyendeforhold eller var saa mangelfuldt udfyldte, at de ikke kunde gøres til Genstand for Bearbejdelse. Tilbage blev 252 Skemaer, af hvilke de 145 vedrørte Husassistenter i Hovedstaden og 107 Husassistenter i Provinsbyerne. Den nærmere Fordeling efter Maanedsløn og Stilling fremgaar af Tabel 13 (Side 62).

Som et særligt Spørgsmaal vedrørende Lønnen var paa Skemaet for Forbundets Medlemmer spurgt om det normale Beløb af Overarbejdspenge pr. Maaned, idet Maanedslønnen kun omfatter Arbejdsydelse indenfor en vis Bruttoarbejdstid, medens Tjeneste udenfor denne betales som Overarbejde; for samtlige Husassistenter fra Provinsbyerne forelaa ingen Oplysning om saadanne Overarbejdspenge og for de københavnske Husassistenters Vedkommende kun fra 16; i Tabel 13 er for disse i 2 særlige Kolonner givet Oplysning om Antallet af Husassistenter, for hvilke der foreligger Oplysning om, at de regelmæssigt oppebærer Overarbejdspenge, samt om disses gennemsnitlige Beløb pr. Maaned. Det synes herefter som om Betalingen af Overarbejdspenge spiller en meget underordnet Rolle.

Bortses derfor herfra, faar man af Tabel 13 de i omstaaende Oversigt (Side 62) anførte Gennemsnitslønninger pr. Maaned for de i Tabellen opførte Grupper af Husassistenter.

Den for Enepiger i Provinsen beregnede gennemsnitlige Maanedsløn

Tabel 13. Medlemmer af Husassisten

Maanedsløn	Hovedstaden								
	Enepiger			Kokkepiger			Stuepiger		
	Antal	Heraf med Overarbejdspenge		Antal	Heraf med Overarbejdspenge		Antal	Heraf med Overarbejdspenge	
		Antal	Gennemsnitsbeløb Kr.		Antal	Gennemsnitsbeløb Kr.		Antal	Gennemsnitsbeløb Kr.
Under 15 Kr.	»	»	»	»	»	»	»	»	»
16—19 -	1	1	3,50	»	»	»	»	»	»
20 -	3	»	»	»	»	»	»	»	»
21—24 -	1	»	»	»	»	»	»	»	»
25 -	18	2	2,50	»	»	»	2	»	»
26—29 -	5	1	2,00	»	»	»	1	»	»
30 -	24	1	2,00	7	»	»	6	2	3,00
31—34 -	8	»	»	1	»	»	»	»	»
35 -	22	2	2,25	8	4	3,00	4	»	»
36—39 -	2	»	»	1	»	»	»	»	»
40 -	5	»	»	11	»	»	5	1	2,00
41—44 -	»	»	»	»	»	»	»	»	»
45 -	1	»	»	2	1	5,00	1	»	»
46—49 -	»	»	»	»	»	»	1	»	»
50 -	1	»	»	3	»	»	»	»	»
55 -	»	»	»	1	1	10,00	»	»	»
Tilsammen...	91	7	2,45	34	6	4,50	20	3	2,65

løn angaar de i Tabellen opførte 43 Enepiger, der har Ophold hos Husbonden; for de øvrige 11, der har eget Logis (formentlig bor hjemme), er Gennemsnitslønnen kun 17,91 Kr.; men der var heller

	Hovedstaden	Provinsbyer
Enepiger	30,84 Kr.	23,77 Kr.
Kokkepiger	38,09 -	24,50 -
Stuepiger	34,45 -	23,00 -
Hospitalspiger	—	30,93 -
Hotelpiger	—	27,00 -
Folkekøkkenpiger	—	47,08 -

ingen af disse, der var over 18 Aar. Ellers bekræfter disse Tal, hvad der ovenfor blev fundet, at Provinsbyernes Lønninger ligger en Del under, hvad tilsvarende Pladser lønnes med i Hovedstaden.

Ganske som ved den Undersøgelse, som er foretaget paa Grundlag

ernes Forbund.

Provinsbyerne						
Enepigter med		Kokke- piger	Stue- piger	Hospi- talspiger	Hotel- piger	Folke- køkken- piger Eget Logis
Ophold hos Husbon- den	eget Logis					
2	4	»	»	»	»	»
6	3	1	2	»	»	»
9	2	1	3	»	1	»
4	»	»	1	1	»	»
12	2	2	2	2	5	»
2	»	»	1	2	»	»
5	»	2	2	1	3	»
»	»	»	»	4	»	»
1	»	»	»	3	1	1
»	»	»	»	»	»	»
1	»	»	»	1	»	4
»	»	»	»	»	»	»
1	»	»	»	»	»	1
»	»	»	»	»	»	»
»	»	»	»	»	»	1
»	»	»	»	»	»	5
43	11	6	11	14	10	12

af det af Departemen-
tet indsamlede Mate-
riale, er Lønnen inden-
for ensartede Grupper
stærkt varierende (jfr.
ovenfor S. 55). Det vil
f. Eks. fremgaa af om-
staaende Tabel 14, i
hvilken de 91 Enepigter
i Hovedstaden er for-
delt efter Lejlighedens
Størrelse samt Alder og
den Tid, i hvilken ved-
kommende i det hele
har været Husassistent,
at Hensyntagen til disse
Momenter alene ikke er
tilstrækkelig til at vise
en udtalt Bevægelse, som
Lønningerne følger. Her-

til kommer naturligvis den Omstændighed, at det indsamlede
Materiale er saa lidet omfangsrigt.

Endelig fandtes der paa det af Forbundet udsendte Spørgeskema
ogsaa Spørgsmaal om den sædvanlige Arbejdstid og om Antallet af
Friaftener pr. Uge og Fridage pr. Maaned, idet det tillige skulde an-
gives, fra hvilket Klokkeslet henholdsvis Friaften og Fridag regnedes.
I langt det overvejende Antal Tilfælde er Bruttoarbejdstiden opgivet,
hvorimod kun sjældent tillige Hviletidens Længde. Af de indkomne
Besvarelser fremgaaer endvidere, at for den største Del af Husassi-
stenternes Vedkommende begynder Friaftenen først fra det Tidspunkt,
ved hvilket Bruttoarbejdstiden ophører; for i det hele at kunne fore-
tage en ensartet Opgørelse af det Omfang, i hvilket de paagældende
Medlemmer har fri fra sædvanlig Tjeneste, har man derfor ved Bereg-
ningen heraf kun medregnet den Fritid, der faldt inden for den op-
givne Bruttoarbejdstids Grænser og derved som Maal for Mængden

Tabel 14. Enepiger i Hovedstaden fordelt efter Lejlighedens Størrelse samt Alder og den Tid, i hvilken vedkommende har været Husassistent.

	Antal Værelser.															
	3		4		5		6		7		8		over 8		Ialt	
	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.
1. Fødselsaar.																
før 1878	1	25	3	27	3	29	3	34	1	35	»	»	»	»	11	30
1878—82	»	»	3	35	1	35	2	40	»	»	»	»	»	»	6	37
1883—87	1	30	3	34	4	33	1	45	»	»	»	»	»	»	9	34
1888—92	»	»	3	37	1	35	1	40	1	27	1	32	»	»	7	35
1893—97	3	27	2	35	7	30	6	33	1	30	»	»	»	»	19	31
1898—1902	6	25	7	28	9	30	11	29	2	32	1	35	2	28	38	29
uangivet	»	»	»	»	1	30	»	»	»	»	»	»	»	»	1	30
2. Huassistent i mere end 25 Aar	1	25	2	27	3	29	4	38	1	35	»	»	»	»	11	32
20—25 Aar	»	»	2	31	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	2	31
15—20 -	1	30	4	33	3	33	2	42	»	»	1	32	»	»	11	34
10—15 -	»	»	3	28	4	34	2	30	»	»	»	»	»	»	9	31
5—10 -	1	25	3	28	6	31	3	32	»	»	»	»	»	»	13	30
1—5 -	6	25	7	31	9	28	11	29	2	33	»	»	2	28	37	29
under 1 Aar... uangivet	2	28	»	»	1	30	2	35	2	28	1	35	»	»	8	31
Ialt	11	26	21	31	26	31	24	33	5	31	2	34	2	28	91	31

af Fritid benyttet det maanedlige Antal Fritimer beregnet paa Grundlag af de paa hvert enkelt Skema indeholdte Oplysninger om Fritids-Aftaler. Som Følge heraf giver de paa denne Maade bestemte Tal kun Oplysning om en mindre Del af den hele Fritidsmængde; paa den anden Side er en talmæssig Behandling af de ovenanførte Grunde kun mulig for denne Del.

I hosstaaende Tabel 15 er foretaget en Fordeling af de 91 Enepiger i Hovedstaden og de 43 Enepiger i Provinsbyerne, hvorom Oplysning haves, dels efter Bruttoarbejdstidens Længde, dels efter det paa den ovenanførte Maade beregnede maanedlige Antal Fritimer i den faste Arbejdstid.

Som det af denne Tabel fremgaar, giver i hvert Fald det for denne Undersøgelse til Grund liggende Materiale, der ogsaa er saa lidet omfangsrigt, at det ikke kan bære en saa stærk Deling, ingen

Tabel 15. Enepigerne fordelt efter Bruttoarbejdstidens og Fritidens Længde.

Maanedlig Antal Fritimer af fast Arbejdstid.	Bruttoarbejdstid pr. Dag.															
	under 10 ¹ / ₂ Timer		10 ¹ / ₂ Timer		11 Timer		11 ¹ / ₂ Timer		12 Timer		12 ¹ / ₂ Timer		13 Timer og derover		Ialt	
	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.	Antal	gsntl. Løn Kr.
a. Hovedstaden.																
Under 10 Timer	4	28	»	»	»	»	1	40	1	35	3	26	1	35	10	30
10 og 11 —	2	30	»	»	1	30	1	25	4	33	»	»	»	»	8	31
12 og 13 —	2	29	»	»	3	37	3	28	4	28	»	»	1	35	13	31
14 og 15 —	»	»	1	32	1	38	2	27	4	27	»	»	2	35	10	30
16 og 17 —	»	»	»	»	1	28	»	»	1	30	1	25	»	»	3	28
18 og 19 —	»	»	»	»	2	30	1	25	2	29	»	»	1	25	6	28
20—24 —	2	33	1	40	3	32	2	27	4	33	1	30	1	25	14	32
25—29 —	»	»	»	»	»	»	»	»	1	35	»	»	2	27	3	30
30—40 —	1	40	»	»	1	40	5	29	2	27	1	35	4	28	14	30
uavgivet.....	»	»	1	27	2	28	»	»	1	50	1	30	5	31	10	32
Tilsammen ...	11	31	3	33	14	33	15	28	24	31	7	28	17	30	91	31
b. Provinsbyer																
Under 10 Timer	»	»	»	»	»	»	»	»	1	45	1	30	4	24	6	28
10 og 11 —	»	»	1	25	»	»	»	»	1	14	»	»	5	22	7	31
12 og 13 —	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	6	21	6	21
14 og 15 —	»	»	»	»	»	»	»	»	1	40	»	»	»	»	1	40
16 og 17 —	»	»	»	»	»	»	1	20	»	»	»	»	2	24	3	23
18 og 19 —	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	18	1	23	2	21
20—24 —	»	»	»	»	»	»	»	»	1	25	»	»	6	22	7	24
25—29 —	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»
30—40 —	»	»	»	»	»	»	»	»	»	»	1	26	»	»	1	26
uavgivet.....	»	»	»	»	»	»	2	26	1	18	1	20	6	22	10	22
Tilsammen ...	»	»	1	25	»	»	3	21	5	28	4	24	30	22	43	24

Oplysning om, hvorvidt det er Sædvane at betinge sig mere Fritid, naar Arbejdstiden er lang, end naar den er kort, ligesaa lidt som Lønnens Størrelse udviser nogen Sammenhæng hermed. Udregnes det for hver enkelt Husassistent, hvor mange pCt. den beregnede Fritid pr. Maaned udgør af hele Maanedens Bruttoarbejdstid, og fordeler man derefter det hele Antal Husassistenter efter denne Procents Størrelse, finder man omstaaende Fordeling (Side 66), hvor tillige er vedføjet den gennemsnitlige Maanedsløn for det til de enkelte Grupper henførte Antal Enepiger.

	Hovedstaden.		Provinsbyerne.	
	Antal.	Gsntl. Maanedsløn. Kr.	Antal.	Gsntl. Maanedsløn. Kr.
Under 2 pCt.	4	27	3	27
2—3 -	9	32	12	24
3—4 -	20	32	6	27
4—5 -	13	28	6	22
5—6 -	12	30	3	25
6—7 -	8	31	2	20
7—8 -	4	32	»	»
8—9 -	5	26	»	»
9—12 -	6	34	1	26
Uangivet.....	10	32	10	22
Tilsammen... 91		31	43	24

Det vil af denne Oversigt og Tabel 15 fremgaa, at Husassistenterne i Hovedstaden gennemgaaende har kortere Bruttoarbejdstid end i Provinsbyerne og i en større Del af denne Arbejdstid Fri-Aftener eller Fri-Dage. Derimod viser Gennemsnitslønnen som før ingen tydelig Sammenhæng med Arbejdstidens og Fritidens Længde.

Résumé en français.

Pour constater les salaires des ouvriers agricoles le Département expédia, dans l'automne passé, des formulaires questionnaires à toutes les sociétés agronomiques et aux associations de petits paysans, s'adressant ainsi et aux patrons et aux ouvriers, afin de connaître le salaire ordinaire des domestiques et des journaliers. 86 des 122 sociétés agronomiques du pays, 821 des 953 associations de petits paysans, ainsi que 287 associations ouvrières et environ 1 100 agriculteurs particuliers ont donné des réponses. Les renseignements fournis au Département par ces derniers font connaître le salaire de 7 000 ouvriers agricoles.

Pour les ouvriers domestiques le salaire moyen annuel est de 649 c., le salaire d'été étant de 438 c., le salaire d'hiver de 211 c. La valeur annuelle de la nourriture peut être estimée à 647 c. Le salaire total d'un ouvrier domestique rural monte donc à 1 296 c. Les domestiques femmes reçoivent une paye annuelle moyenne de 346 c. (s. d'été: 204 c.; s. d'hiver: 142 c.); la nourriture peut être évaluée à 548 c.; leur salaire total serait donc de 894 c.

En 1915 le salaire d'un ouvrier domestique était de 441 c.; celui d'une ouvrière domestique était de 264 c.; l'accroissement est donc d'env. 50 p. c. pour les domestiques agricoles et 30 p. c. pour les servantes. Si l'on comprend la nourriture, l'accroissement des trois dernières années monte à environ 60 p. c. pour les deux sexes.

Pour un ouvrier rural fixe se nourrissant lui-même le salaire moyen par jour au printemps et en été est de $4\frac{1}{3}$ c., pendant la récolte de $5\frac{1}{2}$ c., en hiver de $3\frac{1}{2}$ c. Le salaire des ouvriers nourris par le patron est de $3\frac{1}{4}$ c. au printemps et en été; de 4 c. pendant la récolte; de $2\frac{1}{4}$ c. en hiver au bas mot.

En supposant qu'il travaille pendant toute l'année on trouve que le salaire annuel du journalier fixe se nourrissant lui-même (y compris diverses prestations en nature p. ex. logis, pâturage pour une vache, transport de combustible etc.) monte à presque 1 450 c. De 1915 à 1918 le salaire a augmenté de 600 c.

Le salaire des journaliers occupés temporairement et se nourrissant eux-mêmes est ordinairement plus élevé que celui des j. fixes, le salaire de printemps et d'été des j. occ. temp. étant d'env. 6 c.; celui de la récolte, de $6\frac{1}{2}$ c.; celui de l'hiver, de $4\frac{1}{4}$ c.; leur salaire excède ordinairement de 50 à 100 öre le salaire des ouvriers fixes.

Le salaire par jour des ouvrières fixes (se nourrissant elles-mêmes) est au printemps et en été de 4 c.; pendant la récolte, de $4\frac{3}{4}$ c.; en hiver, de $2\frac{2}{3}$ c.

Le salaire des ouvrières nourries par le patron est ordinairement moindre de 200 öre.

Le travail à la tâche n'est pas répandu dans l'agriculture. Seulement environ 12 p. c. des jours de travail sont payés à la tâche; on emploie plutôt le travail à la tâche dans les petites fermes que dans les grandes propriétés. Le travail à la tâche a lieu surtout au printemps et en été (14 p. c. des jours de travail); pendant la récolte, 8 p. c. des jours; en hiver, 10 p. c. des jours.

En travaillant à la tâche on gagne en moyenne 48 p. c. de plus qu'en travaillant à la journée.

La durée nette moyenne du travail est de 10 heures au printemps et en été; de 10 à $10\frac{1}{2}$ h. pendant la récolte; de 8 à $8\frac{1}{2}$ h. en hiver. La durée du travail fut abrégée de beaucoup de 1897 à 1905, mais depuis cette époque la durée en a été presque constante.

Bilag I. Skema til Landboforeningerne og Husmands- og Landarbejderforeningerne (Skønspgivelser).

A. Tyende.

Hvor meget udgør den **almindeligste** halvaarlige Løn for et voksent **mandligt** Tyende?

Sommer-Løn: Kr.

Vinter-Løn: —

Hvor meget udgør den **almindeligste** halvaarlige Løn for et voksent **kvindeligt** Tyende?

Sommer-Løn: Kr.

Vinter-Løn: —

Hvor meget kan Kosten pr. Dag ansættes til:

for Karle

for Piger

Bemærkninger (til A. Tyende):

B. Daglejere.

	Den almindeligste Daglejers Løn for											
	Mænd					Kvinder						
	Foraar og Sommer		Høst		Vinter		Foraar og Sommer		Høst		Vinter	
	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.	Kr.	Ø.
1. Paa egen Kost:												
a. Faste Arbejdere												
b. Midlertidige Arbejdere												
2. Paa Husbondens Kost:												
a. Faste Arbejdere												
b. Midlertidige Arbejdere												

Hvor lang Tid af Aaret betales i Almindelighed:

Foraars- og Sommerløn:

Høstløn:

Vinterløn:

Den almindeligste Arbejdstid (Hviletid medregnet) er

{	Foraar og Sommer	Timer
	Høst	Timer
	Vinter	Timer

Den samlede Hviletid i Dagens Løb er

{	Foraar og Sommer	Timer
	Høst	Timer
	Vinter	Timer

Bemærkninger. (Her anføres bl. a., om det er almindeligt, at Daglejere, foruden Pengelønnen, modtager Naturalydelse som frit Hus, Mælk, Græsning til Kreaturer o. l., og da i hvilket Omfang).

DET STATISTISKE DEPARTEMENT

Husgerningstyendes Lønforhold.**A.**(Udfyldes af Husbonden).

- a. Hvor mange Værelser har Deres Lejlighed, Pigeværelse medregnet?
- b. Antal Tjende i Husstanden?

Heraf

Ene pige; Løn: Kr. pr. Md. Tiltraadt Pladsen (Dato).

Stue pige; Løn: Kr. pr. Md. Tiltraadt Pladsen (Dato)

Kokkepige; Løn: Kr. pr. Md. Tiltraadt Pladsen (Dato)

..... ; Løn: Kr. pr. Md. Tiltraadt Pladsen (Dato)

..... ; Løn: Kr. pr. Md. Tiltraadt Pladsen (Dato)

- c. Anmærkninger om særlige Forhold:

Underskrift { Navn

 { Stilling

NB. Der ønskes ikke Oplysninger om Halvdagspiger eller anden Medhjælp, som ikke bor eller ikke modtager hele Kosten hos Husbonden.

DET STATISTISKE DEPARTEMENT

Husgerningstyendes Lønforhold.**B.**(Udfyldes af Tyendet).

1. a. Hvilken Stilling indtager De? (f. Eks.: Ene pige, Enehus-assistent, Kokkepige, Ung Pige i Huset, osv.)
- b. Hvilken anden lønnet, fast Medhjælp er der i Huset (f. Eks. Anden Pige, Formiddagshjælp, Konehjælp osv.)
2. Hvor stor er Deres Maanedsløn? Kr.
3. Fødselsaar?
4. Hvornaar tiltraadt Pladsen
5. Hvor mange Værelser har Lejligheden, Pigeværelse medregnet?
6. Saafremt De ikke bor eller modtager hele Kosten hos Deres Husbond, bedes det bemærket her

Underskrift.